

S'Esclop

Quadern cultural 48

Novembre - Desembre 2009 / 11è època, any VIII

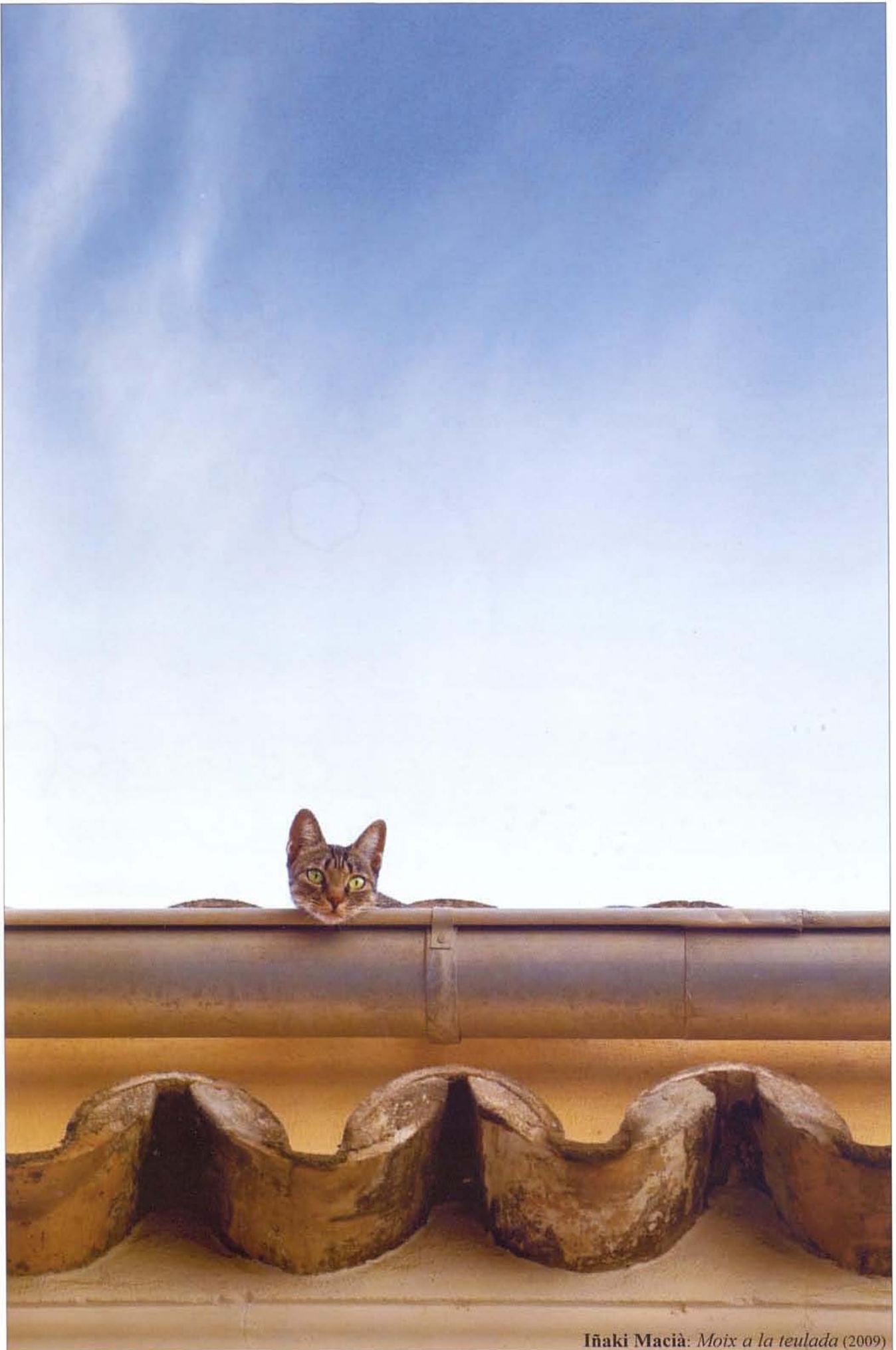
3,50 €

Benet Bohigas
Michel Cosem
Nicolau Dols
Miquel Ferrà
Albert Herranz
Francesc Lladó
Miquel Àngel Lladó
Joan Alfons Mari
Bernat Munar
Alfons Navarret
Paul Nilsson
Francesco Petrarca
Josep Pizà i Vidal
Joan Pomar Mir
Miquel Pons
Bartomeu Ribes
Tomeu Ripoll

Jordi de Sant Jordi
Jeap Serra
Maties Tugores
Marià Villangómez
Pere Xerxa

&

Benet Bohigas
Vicent Calbet
Joan
Iñaki Macià
Marilús Miranda
Tomeu Morey
Josep Pizà i Vidal
Miquel J. Servea
Magdalena Vidal

Editor: S'Esclop
 Associació cultural

Director:
 Joan Fullana i Juan

Consell de Redacció:
 Rainelda Palerm
 Josep Pizà i Vidal
 Gaspar Servera
 Miquel J. Servera
 Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop
 Apartat de correus 5222
 07011 Palma (Mallorca)
 Telefons:
 971 - 439209
 971 - 693933
 Fax: 971 - 734012
 sesclop@hotmail.com
 sesclopquadern@hotmail.com

Publicitat:
 639 - 954223

Coberta:
 A/A, s/t, foto: Joan
 (Söller, maig 2006)

Disseny:
 Joan Fullana

Tractament d'imatges:
 Iñaki Macià

Impressió:
 Loracar SL

Dipòsit legal:
 PM - 2551-2003
 ISSN 1697-7300

Novembre - Desembre 2009

S'Esclop

Índex

BENET	BOHIGAS	36
MICHEL	COSEM	29
NICOLAU	DOLS	12 - 14
MIQUEL	FERRÀ	20
ALBERT	HERRANZ HAMMER	28
FRANCESC	LLADÓ I ROTGER	20 i 21
MIQUEL ÀNGEL	LLADÓ RIBAS	16
JOAN ALFONS	MARÍ I TORRES	37
BERNAT	MUNAR	26 i 27
ALFONS	NAVARRÉ	32
PAUL	NILSSON	28
FRANCESCO	PETRARCA	12 i 14
JOSEP	PIZÀ I VIDAL	34 i 35
JOAN	POMAR MIR	9 - 11
MIQUEL	PONS	30 i 31
BARTOMEU	RIBES GUASCH	6, 18 i 19
TOMEU	RIPOLL	17
JORDI DE	SANT JORDI	4
JEAN	SERRA	19
MATIES	TUGORES I GARAU	29
MARIÀ	VILLANGÓMEZ	21 - 24
PERE	XERXA	38

Il·lustracions

BENET	BOHIGAS	36
VICENT	CALBET	15
	JOAN	1, 6, 14, 18 i 20
	IÑAKI MACIÀ	2
MARILÚS	MIRANDA	40
TOMEU	MOREY	39
JOSEP	PIZÀ I VIDAL	34
MIQUEL J.	SERVERA	25
MAGDALENA	VIDAL	5, 17, 19 i 31

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no torna els originals no sol·licitats ni sostenirà correspondència sobre els mateixos; la revista no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors.

S'Esclop, Associació cultural no gaudeix del suport econòmic de cap institució municipal ni rep ajudes de cap organisme autonòmic.

Desert d'amichs

Deserts d'amichs, de bens e de senyor,
en estrany loch y en stranya contrada,
luny de tot be, fart d'enuig e tristor,
ma voluntat e pensa caytivada,
me trop del tot en mal poder sotsmes,
no vey algu que de me s'aja cura,
e soy guardats, enclos, ferrats e pres,
de que'n fau grat a ma trista ventura.

Eu hay vist temps que no·m plasia res,
ara·m content de ço qui·m fay tristura,
e los grillons laugers ara preu mes
qu'en lo passat la bella brodadura.
Ffortuna vey qu'a mostrat son voler
çsus me, volent qu'en tal punt vengut sia;
però no·m cur, pus ay fayt mon dever
ab tots los bons que·m trob en companyia.

Car prenh conort de com suy presoner
per mon senyor, servint tant com podia,
d'armes sobrat e per major poder,
no per default gens de cavalleria.
E prenh conort quan no puch conquerir
haver en res sens que treball no senta,
mas d'altra part cuyt de tristor morir
com vey que'l mon del revers se contenta.

Tots aquests mals no·m son res de soffrir
en esguart d'u qui al cor me destenta
e·m fay tot jorn d'esperança partir:
com no vey res que·ns avans d'una spenta
en acunçar nostre desliurament,
e mes que vey ço que·ns demana Sforça,
que no sofrir algu rahonamen,
de que langueix ma virtut e ma força.

Per que no say ni vey res al presen
que·m puixe dar en valor d'una scorça,
mas Deu tot sol, de qui prenh fundamen
e de qui fiu, hi·b qui mon cor c'esforça;
e d'altra part del bon rey liberal,
qui·m socorrech per gentilesa granda,
lo qui·ns ha mes del tot en aquest mal,
qu'ell me·n traura, car soy jus sa comanda.

Tornada

Reys virtuos, mon senyor natural,
tots al presen no·us fem altra demanda,
mas que·us recort que vostra sanch reyal
may defalli al qui fos de sa banda.

JORDI DE SANT JORDI

L'arc de triomf de Castelnuovo, a Nàpols, dedicat a Alfons el Magnànim, projecte de Francesco Laurana

Volta estèlica de la gran sala dels Barons de Castelnuovo, projectada per Guillem Sagrera

Jordi de Sant Jordi

De Jordi de Sant Jordi es creu que va néixer cap el 1399 a València i que hi va morir, tal vegada, devers el 1424. Format a la cort del rei Alfons el Magnànim ⁽¹⁾, -a qui serví quan Alfons encara era príncep, més endavant arribaria a ser el cambrer reial del monarca, amb el qual va participar en campanyes bèl·liques a Itàlia (la batalla de Calvi i en el setge a Bonifazio)-, qui el va protegir i l'anomenà cavaller. A la cort del Magnànim, on es relacionà amb Andreu Febrer i amb Santillana, se'l considerava un bon poeta i músic; d'ell va escriure el Marquès de Santillana: "*Compuso asaz fermosas cosas, las cuales él mismo asonava, ca fué músico excelente*". L'any 1420, participà en l'expedició a Còrsega i Sardenya, en la que també hi intervingueren Ausiàs March i Andreu Febrer.

L'any 1423, juntament amb el rei Alfons, va ser fet presoner durant un breu període a Nàpols, quan fou ocupada per Francesco Sforza; estant captiu en aquella ciutat, va escriure el poema *Presoner*, en el que expressa la seva angoixa i l'esperança del seu alliberament per part reial així com l'enyorament per la vida cortesana.

En ésser alliberat i en tornar de a la cort, esdevingué un dels poetes

de Margarida de Prades ⁽²⁾, a la qual, segons es creu, dedicà algunes de les seves cançons: *Midons* i, potser, *Estramps* (versos lliures).

Jordi de Sant Jordi fou el poeta més important de l'escola catalano-occitana i és el precedent d'Ausiàs March. Quant a la llengua dels seus poemes, ja no segueix les formes clàssiques de l'occità, -malgrat que la seva poesia en tractar el tema de gènere amorós, és en un català ple de provençalismes-, sinó que s'expressa més tost en català a provençalat. Els seus poemes, -que es mouen entre l'arcaisme i la modernitat-, reflecteixen el trencament amb les tendències líriques trobadoresques provençals ⁽³⁾ i es caracteritza per l'ús d'expressions i recursos poètics propis de la lírica italiana, s'hi veuen petits influxos de Petrarca, -a qui començaven a conèixer els poetes catalans-, i perquè hi introdueix els sentiments, fins aleshores poc usuals, com la tendresa i la malenconia. Els seus poemes més significatius són *Estramps*, *Midons*, *Presoner* i *Crida a les dones*.

L'edició més completa de la seva obra es la que realitzaren Martí de Riquer i Lola Badia (1984), que replega devuit composicions conservades fins avui.

Però, de les seves partitures musicals, malauradament no se n'ha

conservat cap. Alguns dels seus poemes com *Presoner* (conegut així mateix amb el nom de *Desert d'amics*) i *Cançó d'opòsits* han estat musicats per Raimon.

R.

⁽¹⁾ Alfons "el Magnànim" (va néixer, l'any 1396, a Medina del Campo, a Castella, i va morir a Nàpols, el 1458); era fill de Ferran d'Antequera; fou Comte de Barcelona, Rei de la Corona d'Aragó, (V amb aquest nom com a Rei d'Aragó), III de València, I de Sicília, Mallorca i de Nàpols (entre 1442 i 1458) i II de Sardenya (entre 1416 i 1458). Durant el seu regnat, establí la cort a Nàpols, on visqué permanentment i governà els estats de la Corona d'Aragó

⁽²⁾ La vídua del "l'Humà". A la mort de Martí I, -degut al Compromís de Casp, celebrat en el 1412-, la Corona d'Aragó recaigué en Ferran I, i Alfons succeí a son pare (des de 1416).

⁽³⁾ Encara que, -segons escriuen els entesos en Història de la Literatura-, les influències de Peire Vidal, Folquet de Marsella i Arnaud Daniel, -els grans trobadors-, són prou visibles en la seva poesia.

La ciutatella / foto: Magdalena Vidal (Calvi, Còrsega, 2007)

Sargantana a la murada d'Eivissa. fotografia: Joan (juny 2006)

La reiteració

Help me to write.
Malcolm Lowry
(Rilke and Yeats)

1

La tarda
ets tu
i et miro
sense ulls,
amb ulls,
escrits
els versos
amb llapis,
tots ells
errats.

2

La tarda de divendres és mentida.
La roca de l'amor no pesa tant
com el record que n'arrossegues, tòxic.
La tarda és un record del temps passat
que no controlaràs de cap manera.
La viu. La sents. La tarda torna a tu
i tu t'hi precipites, mal maníac.
Contemples com retruny la soledat
rere la transparència dels vidres.
La tarda de divendres és mentida.
S'ha repetit el vell dictat dels mots
que fixen dubtes amb raons d'oblit.
La tarda sempre torna, sola, al mot;
i el mot ingressa, foll, en el solpost.

3

ÚLTIM AVÍS
Encara sóc un cuc
que menja blanc paper
quan l'ànima no viu
dintre el cos estafat.
La tarda de dissabte
també és una mentida.
No queda ni silenci
amb perfil de dolor.
La bellesa és del vent.

Bartomeu Ribes

Eivissa, 29 d'agost - 11/13 setembre 2009

(Inèdit)

Camaleons

o la màgia de l'ofici de traduir

El traductor o la traductora parlen sobre una de les obres que ha traduït, i n'explica les característiques, la forma de treballar-hi i les dificultats en el procés de traducció, perquè el públic lector s'adoni que traduir és tornar a <<configurar un món>> en la llengua pròpia, <<adoptar la veu i la personalitat d'un autor>>.

Dimecres, 14 d'octubre, a les 20.00 hores.

Lluís Maria Todó parlarà sobre la seva traducció de Madame Bovary, de Gustave Flaubert.

Dimecres, 11 de novembre, a les 20.00 hores.

Joan Fontcuberta, que parlarà sobre Els ulls del germà etern, d'Stefan Zweig.

Dimecres, 9 de desembre, a les 20.00 hores.

Anna Casassas parlarà sobre Microcosmos, de Claudio Magris.

Totes les tertúlies es realitzaran a Can Alcover- Espai de Cultura, Carrer de Sant Alonso, 24 - Palma

OBRA CULTURAL BALEAR
LLENGUACULTURAPAÍS

OCB.CAT

Joan & Pedro

ES TALLER

*CANVI D'OLI
 ESPECIALISTES EN FRENS
 CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
 POSTA A PUNT DE MOTOR
 EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
 FRENÒMETRE (ITV)
 LI PASSAM LA ITV
 SENSE CITA PRÈVIA*

Telèfon i fax 971 75 53 65
 C/ General Riera, núm. 28, baixos
 07003 Palma
 Servei de carretera 24 hores
 telèfon 971 47 15 38
www.comercialmallorca.com

I renta-cotxes

Al vostre servei sempre!

- Neteja personalitzada i completa
- Sistema ecològic i antiretxades

Ens trobareu a

AUTORENTAT Joan & Pedro

Carrer Bartomeu Pou, núm. 50 - 07003 Palma
 telèfon 971 - 75 53 65

SAGITARI

libreria

Llibreria especialitzada
en poesia

www.llibreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui els
serveis que posam a l'abast dels
interessats en Poesia i Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurement
contra reemborsament

Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

*Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca*

Pàrquing a 50 metres

S'Esclop I època (del 0 al 18)

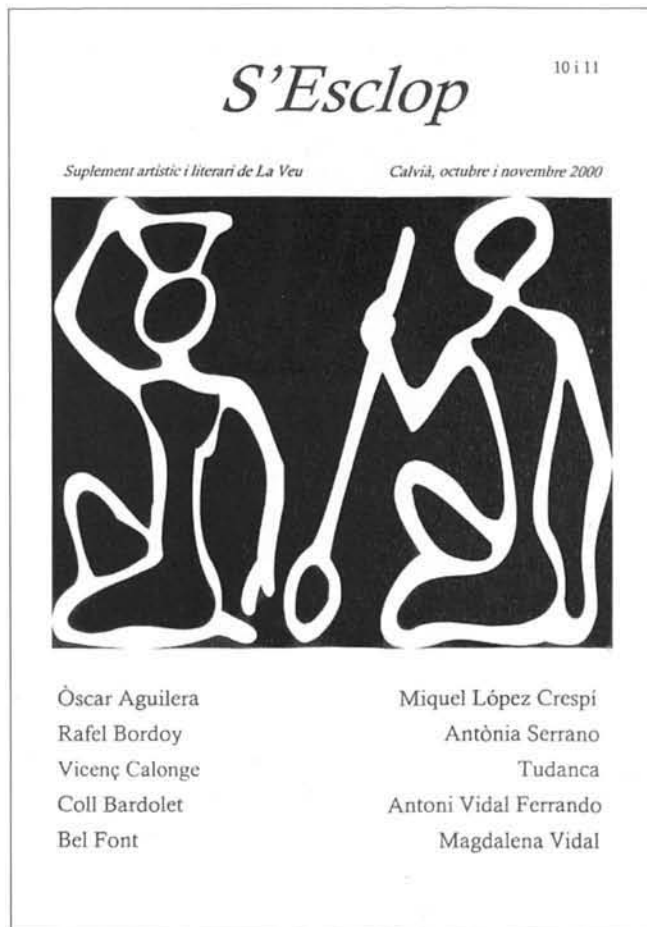
Ara que aviat arribarem al núm. 50 de la II època d'aquesta revista, potser hauríem de fer un breu, però sentit homenatge a l'inici d'aquesta aventura, de la travessia que ens ha menat al port actual i que amb la bonança del temps o amb tempestes que fan sabonera per la boca, el trajecte - si els déus ho volen- seguirà endavant, i els fars ens guiaran per no perdre'ns pel camí.

La primera època naixia com un suplement literari de *La Veu*, butlletí informatiu i cultural de la delegació de l'Obra Cultural Balear de Calvià, en una edició especial, el 1999, pel Dia del Llibre, festa de sant Jordi, el 23 d'abril. D'aquest núm. 0 fins arribar al 18, que tancava aquell primer cicle al desembre de 2001, en un extra de Nadal, hi ha molt de material poètic i gràfic a recordar, a ressenyar i a agrair.

especial, de Josep Maria Llompart o de Damià Hugueta, entre d'altres, apareguts ja en la segona època. També s'han d'esmentar els dibuixos de Rainelda Palerm i alguns de Guillem Crespí, en tècnica mixta, i d'uns quants ja consagrats com Tudanca, Xam, Coll Bardolet o d'Alberto Giacometti (*El ca*, 1957). He de ressenyar particularment la il·lustració de Bernat Torrens, al núm. 0, - perquè no conec res mes d'aquest autor-, on es veu un jove que es tapa la cara amb les mans creuades i amb els palmells cap a fora, amb l'aixella perfecta i el colze que surt de l'enquadrament, on tan sols es veu, de la cara el front, una mica de la galta i un tros de gorra, potser de punt de calça; i que tot el conjunt és d'una perfecció i sensibilitat envejables.

Dels poetes que citaré d'una manera ordenada, així com van apareixent en les pàgines d'aquests 19 números -que tenc enquadernats, per gentilesa d'un bon amic-, només puc dir que quasi tots continuen en actiu i progressant; molts d'ells admirats i reconeguts. Abans de fer-ne alguns tasts, a continuació va la llarga llista. Llegeix i veureu: Albert Herranz, Àngels Cardona, Àngel Terron, Tomeu Martí, Joan Perelló, Jaume Pomar, Miquel Ferrà i Juan, Josep Maria Llompart, Rafel Ginard Bauçà, Andreu Peris, Antoni Vidal Ferrando, Damià Pons i Pons, Vicenç Calonge i Gustà, Antònia Serrano i Darder, Bartomeu Fiol, Titos Patrikios (traducció d'Enric Solà i adaptació de Xavier Abraham), Ralf Günter Mohnnau (versió de X. Abraham), Miquel Dolç, Miquel López Crespí, Rafel Bordoy i Pomar, Hjalmar Gullberg (traduït per Albert Herranz), Aina Ferrer Torrens, Maite Brazales, Andreu Caballero i Romero, Alex Volney, Llorenç Moyà, Lluís Maicas, Francesca Hernández Terrassa (fragment del pròleg de *Natures Mortes*), Òscar Aguilera, Víctor Gayà, Antònia Arbona, Jaume Almenar, Guillem Simó, Llorenç Capellà, Bertolt Brecht (traducció de Gabriel de la S.T. Sampol), Franco Battiato (versió d'Andreu Peris), Damià Hugueta, Francisco José Viegas i José Antonio Almeida (traduïts del portuguès per Gabriel de la S. T. Sampol), Sebastià Alzamora, M. Àngel Colomar, B. Rosselló Porcel, Gabriel Florit i Ferrer, Antoni Rodríguez i Mir, Guillem d'Efak, Josep Vallespir, Miquel Mestre, Pere Joan Martorell, Francesc Florit Nin, Jean Serra, Miquel Julià, Pere Perelló i Nomdedéu, Carme Bennassar, Sinto Serra, Tomas Tranströmer (traduït del suec per Albert Herranz), Miquel Bezares, Blai Bonet (fragment del pròleg de *Pols de core*) i Miquel Àngel Lladó Ribas. No manca dir que alguns dels citats repeteixen en diverses ocasions al llarg d'aquests tres anys (1999-2001), i que, a partir d'ara mateix, començarem a mostrar-ne alguns versos.

M'ha cridat l'atenció un poema d'Àngel Terron titulat *Spinoza*, que desconeixia, i també perquè aquest estiu que acabam de cloure, he llegit alguns treballs de la meva esposa referents al filòsof per presentar en una de les assignatures que actualment està cursant. Pertany al

En l'apartat de la plàstica s'ha de fer esment a la gran participació de Gaspar Servera, amb il·lustracions, collages, fotografies i fins i tot un grup escultòric instal·lat a Son Maties. Hem de fer referència a uns dibuixos de l'actual director, Joan Fullana, molt encertat, per cert, el que du per títol *Flors de paper*, i també de la seva companya de viatge, Magdalena Vidal, alguns d'ells als seus inicis amb formes geomètriques i un pèl abstractes, i que amb el pas del temps ha continuat pintant, dins un caire més realista, on cal destacar els seus retrats, en

núm. 13 i diu així:

"Amb el vent del nord el vell ciprés grinyola / i perd les fulles seques ja ben mortes / quan fa poc foren verdes a les hortes, / abrigant-les del fred que les immola. / La saba que fineix en branca sola, / dels líquids destil·lats a les retortes / dels bacteris del sol en fa ús com portes / de l'endemà amb secreta cabriola. / Atent bruny el filòsof la lent corba, / com la natura degluteix aspriva / el record que fou inútil. Pensa en l'orbe, / la idea o l'humus, llepa amb la saliva / el mineral somni que el gust contorba / per fèrtil, tot guarint-se amb la invectiva".

Com a campaner que som i gran admirador de la seva obra, no puc deixar d'esmentar a Damià Huguet i mostrar-ne uns versos que aparegueren en aquesta primera època de *S'Esclop*, en el núm. 12 concretament, i d'ell mostram el que du per títol *Finestra*:

"Entre la verdor de les ombres que la mar feia / el pinar escarnia totes les veus dels actors, / tastant un quart creixent de lluna que surava / entre un barracó mig esbucacat i set o vuit palmeres. / De manobres, n'hi havia pocs: filmaven en net / allò que no es podia escriure ni amb un dit de color. / Va començar a ploure tot just tocar migdia. / Un esbart de coloms onejava damunt un llibre obert, / on un vel d'aigua diluïa, entre esblanqueïts silencis, / la lletra negra d'un poema escrit a mà..."

No puc oblidar-me dels amics Florit i Maicas, perquè a part del lligam de les hores i quimeres compartides, agraeisc i llegesc amb delit els seus poemes. De Biel Florit, transcriu *38° graus a l'ombra*, inclòs al seu llibre *Pols de corc* i també al núm. 18 d'aquesta primera època de *S'Esclop*, que avui estam rellegint. M'agradaria, també, ressaltar i agrair els seus versos finals perquè hi crec, perquè els sent com a propis. Diuen així:

"Les mossegades dels coloms de porcellana blanca / encara em dolien com un empatx d'albercocs verds; / mentrestant, el quasi líquid plom daurat de la suor / de migdiada, em solca les aixelles i el bolígraf / s'escagassa. Aquí, avui, no hi fa estar de res. / La ceràmica de Sintra, cada dia m'agrada més. / M'obsessiona. Potser caldrà rompre-la, accidentalment. / Si no vols que t'estimi molt, no'm diguis ni bon dia. / Què difícil és callar quan cal callar i t'ho diuen! / 38° graus a l'ombra condicionen fins i tot, sobretot, / la consistència, l'estructura, la verticalitat / de les paraules. Per exemple: "Conscientment, no va trair / mai el seu poble". Això, just això, exactament això, / és el que vull que escrigueu sobre la meua tomba".

De Lluís Maicas farem un tast de diversos poemes breus del seu *D'ofici botxí*, que pertanyen als números 16 i 17 d'aquesta publicació i que descomptant la bellesa dels mots, sempre amaguen veritats que et remouen idees i conceptes, sentiments i tota casta d'emocions. Començam:

*"He gaudit sovint l'esperança / d'una mort dolça. Sovint / he gaudit l'agonia anticipada. / Records del futur. Memòria de l'avenir. *** Fóra una actitud intel·ligent / abdicar de la intel·ligència. / Lliurar-se a la follia. / O retre's a la estupidesa. *** Eficaç i esmolat el*

*tall / del pensament com un trinquet. / Que pugui ferir-te. *** Descobrir, sota la pell / de les paraules, el tuf / de la carn tumefacta. *** La tortura d'escriure. / El càstic de les paraules. / La presó de la intel·ligència. *** Calar de mi la part que pren. / Que les cendres alletin vinyes. / Que el vi et doni escalfor. *** Esdevé la ceguesa vidència. / Clam esdevé la venjança. / Que no mati la ira, sinó la certesa".* I ja per cloure amb Lluís Maicas i pensant en cada una de les nostres companyes de viatge: *"No sobreviuria sense tu. / No dels teus pits som esclau, / sinó de la mirada que glaça".*

D'Antoni Vidal Ferrando, m'he decantat per mostrar un fragment dels dos que configuren el text *Empesos per un somni* que parlen de poesia, i són poesia. El podreu

S'Esclop

18

Extra de Nadal

I època (1999-2011) Suplement de La Veu, Calvià, desembre 2011

Óscar Aguilera
Carme Bonàstir
Miquel Bezares
Andreu Caballero
Vicenç Calonge
Àngels Cardona
Miquel Ferrà
Bartomeu Fiol
Gabriel Florit
Albert Horraç
Miquel Àngel Lladó
Miquel López Crespí
Lluís Maicas
Pere Joan Martorell
Miquel Mestre
Pere Perelló
Andreu Peris
Jaume Poma
Damià Pont
Antoni Rodríguez
Joan Serra
Tomàs Tranströmmer
Antoni Vidal Ferrando
Àlex Volný

Il·lustracions:
Ramon Bonet
Paula Campeny
Guillem Crespí
Marta Miranda
Raquel Palerm
Antoni Riera
Yolanda Rodríguez
Joan Serra
Guipar Servera
Tudanca
Magdalena Vidal
Disseny: Joan Fullana

Xilografia atricana

trobar al núm. 17 d'aquesta col·lecció primera i que recoman la seva lectura íntegra als que pugueu aconseguir-ho: o bé, de *S'Esclop*, o bé, de l'opuscle 10 de *Poemes Essencials* editat pel Govern de les Illes Balears l'any 2000 i més concretament per la Conselleria d'Educació i Cultura. Elegesc finalment el darrer dels paràgrafs per qüestions d'espai i perquè realment qual-sevol d'ells són brillants. Vidal Ferrando ens assabenta:

"Mentrestant, alguns resistents, empesos per un somni, seguim fidels a la poesia; i ens entestam a convocar les muses per trobar un sentit al temps que transcorre o perquè ens protegeu del flagell de la ignorància i dels excessos de l'amor i de la mort. Davant les dimensions de l'univers, davant la perplexitat amb què contemplam l'existència, davant el mateix misteri del llenguatge, a vegades escrivim o llegim poesia com

aquell que comença a xiular a dins la fosca per no tenir por. La nostra grandesa consisteix en el fet de posar la pròpia supervivència intel·lectual i moral a mans d'una realitat aparentment tan inconsistent com les possibilitats de la paraula. El nostre drama són les limitacions personals, el combat que mai no guanyarem a la bellesa i la indiferència dels contemporanis”.

A la pàgina 7 del núm. 16, hi trobam uns poemes de Miquel Mestre del seu *Llibre d'Aubarca* i que ja n'he parlat altres vegades a diverses publicacions, perquè em sembla un recull excepcional. Ara i aquí reproduiré el que du per títol *Sense retorn*, uns versos emotius, i que ens demostra, una vegada més, que els que fan *S'Esclop* tenen, des de fa temps, bona pipella. És Miquel Mestre

els versos de Miquel Ferrà “*Companyó qui ens has deixat, qual el cel s'entenebria...*” i parlar del que n'és prou coneixedor de la seva vida i obra, Francesc Lladó i Rotger; o dels excel·lents poemes de *Breviari de la cendra* de Pere Joan Martorell; o del llibre *El blau de la distància* de Rafel Bordoy, que vaig tenir el privilegi de presentar a Campos, i transcriure versos com aquests:

“*Ara que cada passa porta / el signe de la mort, / l'empremta de la por sense mesura, / vull caminar plaent i fora pressa / i assaborir minuts, com les cireres / de l'arbre de l'estiu de la infantesa...*”.

Ens caldria, tal volta, recordar uns mots poètics de Jazz del també campaner Joan Perelló:

“...aquells que no saben manejar el revòlver de l'art, o dubten quan sorgeix la penombra, i els carrers ensuamen el fems nocturn, aquells que no distingeixen la fusta d'una barra de bar, o el corc d'una cadira vetusta, color de matinada...” O fer memòria d'aquells mots que va escriure Blai Bonet al pròleg del llibre *Pols de Corc*: “*Vull dir que, per a Gabriel Florit, i per a mi, la poesia és viure a l'aguait del pròxim...*”. També m'agradaria mostrar alguns versos de *Guitarres de dol*, l'únic poemari de Llorenç Capellà, però ja ho vaig fer, fa anys, a «Ressò», perquè em sorprengueren gratament, i ara, ja no disposam de gaire més espai.

Tot el que hem vist, i molt més, configura el gruix artístic i poètic d'aquests 19 números de la primera època de *S'Esclop*, tot un bagatge impressionant que continua amb la segona singladura, ja a prop d'arribar a la fita dels seus cinquanta números, on ja fa temps entrà el color a les portades, però d'això i de tot el que comporta, n'haurem de parlar un altre jorn.

Voldria acabar, crec que així com pertoca, amb uns versos més, perquè *S'Esclop*, entre molts altres aspectes i matisos, és, sobretot, poesia. De Jaume Pomar llegim del núm. 18:

“*Ara les hores són un lent retorn / al paradís perdut amb mots blancs, còdols / cap al no-res en el torrent, missatges / sense ressò a turonades sordes. / I espero la campana del migdia / o el vol artístic de les oronelles / en l'aire carregat de llum fruïtal, / magranes esberlades, pits ubèrrims / d'arbores als mugrons, com les maduixes*”.

I de Damià Pons, ja per cloure definitivament, del núm. 4, el seu poema *I tanmateix els déus*, perquè està teixit de mots bells i plens de saviesa i veritat. Es el camí que fa la vida, que feim tots, que fa, també, *S'Esclop*. Són aquests:

“*I tanmateix els déus mai se n'obliden / de desvestir els arbres a la tardor dels anys. / I cada dia, per llei inapel·lable, el sol / s'enfonsa a l'horitzó llunyà, encès de sang. / I aquella pell tan fina s'arrugarà un dia. / I aquell sexe tan destre a fer riure els sentits / s'adormirà. I cada pam del cos serà camp de sequera / i els ulls dos tassons buits, enyorosos de vi / que feia ballar els músiculs en un joc de llençols*”.

Joan Pomar Mir
Campos, octubre 2009

S'ESCLOP

Núm. 3

SUPLEMENT LITERARI DE LA FURA SETEMBRE-OCTUBRE 1999

Camí florit

Llevamà, card, fonollasa,
rosella, cascall, lleisó,
vinagrella, corrijoia,
ginesta, arija, fonoll,
passionera, cugula,
mare-selva, safra bord,
floravia, canyaferla,
baladre, argelaga, albó,
falguera, olivarda, estepa,
clavell de moro, cascoll,
heura, cantell, englantina,
vidalba, murta, maimó,
cama-roja, campaneta,
ravenissa, bruc, guixó,
*(i en l'aire color de vauma
l'esgarripança d'un poll).*

De Jerusalem (1990)

JOSEP MARIA LLOMPART

Poeta i assagista; l'any 1982 li fou atorgat el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes i la Creu de Sant Jordi. Els seus primers poemes publicats es troben a l'antologia del valencià Manuel Sanchis Guarnier (*Els poemes insulars de postguerra*, 1951). Juntament amb Jaume Vidal, Blai Bonet i Llorenç Moyà, constituï l'anomenada *Generació dels 50* i l'any 1953 fundà la revista *Raitza*, la qual va ser enfonçada per la censura. Autor de *Poemes de Mondragó* (1961), *La Terra d'Argenta* (1972), *Memòries i confessions d'un adolescent de casa bona* (1974), *Urbanitat i cortesia* (1979), *Mandràgola* (1980), *La Capella dels Dolors i altres poemes* (1981). Va ser guardonat amb el Premi de la Crítica Serra d'Or (1980) i amb el Premio Nacional de la Crítica (1980) i amb la Lletra d'Or (1981). L'any 1984, totes les obres anteriors es recolliren en un sol volum titulat

Obra poètica. A part de la seva obra poètica, publicada *La literatura moderna a les Balears* (1964), *La literatura mallorquina contemporània* (1973) i *Retírica i Poètica* (1982); dos volums de textos crítics i de comentaris amb els que aconseguí el Premi d'Assaig Literari de la Generalitat de Catalunya; *Països Catalans? i altres reflexions* (1991). Traduí del galleg i del portuguès al català: *Quinze poemes gallegos* (1976), *Poesia galaico-portuguesa* (1984) i *Poesia gallega, portuguesa i brasilera moderna* (1988). Col·laborà amb la revista *Papeles de San Arnadams*, dirigida per Camilo José Cela. Va ser president de l'Obra Cultural Balear (1978-1986), vice-president i president de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (1973-1987) i vice-president de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Llicenciat en Dret, fou funcionari de l'administració pública i, entre 1961 i 1990, assessor i fou el director literari de l'Editorial Moll.

qui ens parla a cau d'orella, escoltem-lo:

“*Quan haurem trescat tots els racons / del món i navegat per tots els mars i les cales, / quan els ulls sabran de memòria / els paranyis i els prats, les cledes / del temps, els vendavals indòmits, les aigües perilloses; / quan una quieta serenor ens assabenti i alliberi / de la por de l'home tot sol / davant el buit / de Déu i la paraula; / quan els signes del temps indiquin / que cal, discretament, desaparèixer / i cloure, definitiu, el cercle, / serà bell i plàcid i tranquil / d'arribar a la bona terra / la verge terra d'Aubarca, / per a morir-hi en un acte senzill, / com d'humil penediment de viure, / i ser, junts per sempre, pols de la pols, / caminat camí d'Aubarca*”.

Podríem reproduir *Camí florit* de Josep Maria Llompart perquè és sempre harmoniós, bell i rítmic; o

Els set dies de Serena

Alfa

*Poi che la vista angelica, serena,
per súbita partenza in gran dolore
lasciato à l'alma e 'n tenebroso horrore,
cerco parlando d'allentar mia pena.*

*Giusto duol certo a lamentar mi mena:
sassel chi n'è cagione, et sallo Amore,
ch'altro rimedio non avea 'l mio core
contra i fastidi onde la vita è piena.*

*Questo un, Morte, m' à tolto la tua mano;
et tu che copri et guardi et ài or teco,
felice terra, quel bel viso humano,*

*me dove lasci, sconsolato et cieco,
poscia che 'l dolce et amoroso et piano
lume degli occhi miei non è piú meco?*

FRANCESCO PETRARCA

Dia primer

Res en la terra de maror confusa,
res en el mar, cos insepult i nu,
res en el fons del llarg abisme dur
i al cel buidor que cap estel no abrusa.

Sobre les aigües la cançó difusa
naixia a poc a poc del joc comú
lliurat pel nostre jo i el nostre tu
al ritme nou de la claror que acusa.

I fou la llum només perquè ho va dir
el teu esguard que inesperat venia,
Serena, de la terra sense ahir

per fondre la secreta melangia.
I vingueren un vespre i un mati
i en el teu cos va néixer el primer dia.

Dia segon - Matí

Dóna'm un cel ben ample i ben serè,
un camí i una mitja llunyania,
per sentir-hi les passes del nou dia
al punt que es fon la nit sense voler.

Torna'm així al meu espai de fe,
al dubte insinuant que el vent congria
quan dansen voluntat i gelosia
damunt el teu retrat de cos sencer.

Fes-te una mica enfora de les fites
d'aquest espai novell de blau i vent
revestit de mudances infinites,

i en la distància del cos absent,
enfora de paraules interdites,
torna a oferir-me el cos del pensament.

Dia segon - Vespre

S'han separat les aigües de la terra
i les aigües del cel. S'han separat
per un prodigi de mirall, nafrat
d'un sol menyspreu d'oblit o bé de guerra.

Llum de dolor emmortalla la desferra
de la plana resseca en soledat,
i espera enyoradissa un nou combat
que trenqui el fang del cel color de gerra.

Color de gerra es clou el teu esguard
i nega al meu esguard la mitja ofrena
d'un sol que es reflectia a part i part.

Sé, tanmateix, que quan la nit alena
l'agonia tan llarga del retard
tornes de nou i em prens feta serena.

Dia tercer - Matí

De cor plaent per voluntat esclava
confegeixes el somni del cel clar
tapada amb els llençols color de mar
que aquí i allà la mar del vent destrava.

La mar t'acull i et broda roba blava
que per la teva pell es fa i desfà
i oneja, i rodolant et fa arribar
a la platja que ufana t'esperava.

Tal volta l'atzarós desig del vent
farà descloure els vels de mar ingenus
i obrirà nous camins serenament

perquè puguin fruit els meus ulls estrenus
del miracle d'aquest renaixement,
en el teu cos, del cos suprem de Venus.

Dia tercer - Vespre

És quan s'obren els dits de la falguera
amb corbes sinuoses de frescor,
ben lents, al ritme verd de la cançó
que vola al vent suau de primavera;

és quan la llum de l'hora matinera
escala l'heura sense fer remor
i esclata amb nous delers el seu color
per dins les persianes de palmera;

és llavors que els palmells solquen els prats
per sembrar-hi les flors de vida curta
que fruitaran en mil serenitats,

i és llavors que faig meu el goig de dur-te
amb els dits de falguera entrelaçats
pel senderols verdíssims de la murta.

Dia quart - Matí

L'Amor che muove il sole e l'altre stelle

Per l'ampla soledat del cel obert
es forja baula a baula la cadena
que em lliga al pas dels dies sense esmena
i que amb veu groga em diu sovint que et perd.

És per això que estimo el gris incert
i les carícies de lluna plena,
quan a l'hora vibrant de la serena
es desclouen les roses del desert.

I sé aleshores que el teu cos de duna
despertarà amb el so del ritme escrit
amb mà d'oratge per l'arena bruna,

i dansarem damunt el groc oblit
perquè és Amor qui mou el sol, la lluna
i els cossos dels amants en l'alta nit.

Dia quart - Migdia

A l'hora de girar la vista enrere
sobre la terra nova de l'ahir
tixen el cel set arcs de Sant Martí
que esclaten en set nervis d'esponera.

I s'obre el nervi de la llum primera,
i el de la terra i el del blau marí,
i encara el del cel clar del bell matí
i el nervi verd de la vibrant espera.

I vet aquí, Serena, que tenc por,
tenc por tot avançant per les arcades
d'aquest meu temple d'un ahir que es mor.

I al creuer dels meus dies és debades
que intent saber si, arribat al cor,
m'hi cantaran set flors enamorades.

Dia quart - Vespre

Oh, sí: corre. Allunya't de l'estança
que amaga i ennegreix el teu retrat,
i trenca l'urc d'un gest falsificat
tot defugint l'enyor que ja s'atansa.

Quan ho facis, les flors de l'esperança
floriran de bell nou, i de bon grat,
tornaran els colors del seu esclat
cançons d'amor i músiques de dansa.

Tu saps que no té música l'enyor:
no és l'enyor qui fa ballar els planetes
ni per qui mor serena la llavor.

No són enyors, sinó unes altres vetes
les que lliguen la música amb l'amor
i dels caiguts records fan albes dretes.

Dia cinquè - Matí

Todalas aves do mundo d'amor cantavam

En despertar en les matinades fredes,
"amic, aixeca't", et sentia dir,
"amic, aixeca't d'hora que al matí
canten d'amor les aus damunt les cledes".

En despertar-me entre les fosques sedes,
"amic escolta-les cantar per mi,
escolta-les", em deies, "al camí
que el nostre amor s'ha obert per les arbredes".

D'amor cantaven els ocells del món,
del nostre amor en les matinades blanques,
del nostre amor i del teu adéu pregon.

I sé, des d'aleshores, que si em manques,
el sol se'n puja, la serena es fon
i el silenci refila per les branques.

Dia cinquè - Vespre

*Grans e pocs peixos a recors correran
e cercaran amagatalls secrets;
fugint al mar on són nodrits e fets
per gran remei en terra eixiran.*

Amb la presència dels peixos morts,
quiets, d'escata grisa i apagada,
així talment la veu asserenada
s'adorm damunt la pell dels teus records.

L'última estrella viva fa l'esforç
d'escriure amb mots de sal amarinateda
la vella veu de l'aigua i de l'onada
tot sospirant pels enyorats conhortos.

Quan s'esborren les cares del retaule
veig com és trist haver de demanar
als peixos morts dels meus records: cercau-la.

La sal comença a rovellar el demà
i, solament per tu i amb la paraula,
torn a llançar les xarxes dins la mar.

Dia sisè - Matí*Transforma-se o amador na coisa amada.*

El teu esguard serenament inspira
 que el meu cos torni terra i torni fang,
 i, novament pastat amb hàbil tranc,
 prengui semblança de l'esguard que el mira.

Color de gerra el teu esguard em gira
 i jo prenc forma sobre el torn i manc,
 sense plant ni dolor de fer-me franc
 de les faïçons antigues de la ira.

Esdevé l'amador la cosa amada?
 La gerra guardarà el record dels dits
 quan el fang tornarà forma callada

i les hores viuran secrets obliterats.
 Aleshores, la terra asserenada
 ja no cercarà l'aigua dels delits.

Dia sisè - Vespre

El teu alè enalteix i fa fruitar
 el meu alè. La meua veu comença
 a prendre cos, a prendre força i vèncer
 aquest silenci llarg del cos llunyà.

Cos a cos, paraula en alenar,
 cos i pensa, tot jo paraula tensa,
 pensa i pensa per l'urc de la creença
 de falsament sentir-me tot humà.

I tanmateix conec el meu error
 i sé la carn que et cerca adelerada.
 De cada cosa donaré raó

i escopiré el teu nom cada vegada
 perquè el teu nom serà conjur d'amor
 i hi somriurà Natura emmirallada.

Dia setè

I vingueren un vespre i un matí
 i sobre el cos suau de la serena
 prengueren força de la llum setena
 les tristes augurances de la fi.

El sol pujà, i fletxes de verí
 feriren els desigs de ple en la vena,
 i aquests es van obrir com una trena
 entre les mans calloses del destí.

Resten ara la murta i les falgueres,
 resten dansant els astres i l'amor,
 resten els cants d'aloses matineres

i resten les escates del dolor.
 Resta també, vençudes les esperes
 i fosa la serena, serenor.

A/A, ST, fotografia: Joan (Palma, 2008)

Omega

Puix que la vista angèlica, serena,
 per la sobtada fuga en gran dolor
 ha deixat l'ànima, i en fosc horror,
 cerc en els mots quelcom que en sigui esmena.

És un dol just el que al lament em mena;
 ho sap qui me'l causà i ho sap Amor,
 que no tenia al cor remei millor
 contra els dolors de què la vida és plena.

I aquest, oh Mort, m'ha pres la teva mà.
 I tu que tens i guardes allunyat,
 terra feliç, aquell bell rostre humà,

on és que em deixes cec, desconsolat,
 després que el dolç i amorós i clar
 sol dels meus ulls no és al meu costat?

FRANCESCO PETRARCA

Els set dies de Serena, suite poètica de **Nicolau Dols**, va ser escrita entre 1988 i 1992. En aquesta composició, l'autor juga amb els elements estètics de la narració bíblica de la creació del món i amb el tòpic renaixentista de l'amor absent. Un sonet de Francesco Petrarca, original, obre la suite (*Alfa*) que es clou amb la traducció del mateix sonet (*Omega*). L'obra es va concebre per ser llegida en una sola sessió.

Bibliografia sobre aquesta obra: SAMPOL, Gabriel de la S. T. a *L'Esclat en l'esclat: la cosmoantropogonia bíblica en dues obres poètiques mallorquines*. in «Randa» núm. 49 / «Homenatge a Miquel Batllori» 2, pp. 161-176. Curial ed. Barcelona (2002).

Del fons artístic dels primers 45 anys de l'Obra Cultural Balear (2008). Per cortesia de l'OCB

Calendari 1993, Vicent Calbet (1992)

Encara no sou subscriptor de **S'Esclop**?
Què esperau a ser-ho? Fer-se'n subscriptor
és el millor recolzament a la nostra revista!

MIQUEL ÀNGEL LLADÓ RIBAS va néixer, l'any 1958, a Palma. És llicenciat en Filologia Catalana. Ha conreat la literatura infantil i juvenil (*Bagdad, un conte desfet*, 1992) i la narrativa per a adults (*Tocar mare*, 2004) i, sobretot, la poesia: *Jardí de quarantena* (1999), *Illa de Corberana* (2000), *Antull de tu* (2001), *L'inquí del gel* (2002), *Reivindicació de Jane* (2004), *Poemes de la piscina* (2005) i *La volta celeste* (2006).

Com pluja menuda

Sento que plou, i rememorant el dia que ja fineix record el preludi d'un jorn que començà amb les escudelles de llet sobre la taula, l'esmorzar preferit, la mandra als rostres.

Al pati tot és gairebé mullat: el taronger ample i orgullós, la gespa pansida, la casa del ca.

Plou potser de la mateixa manera en què la il·lusió i el neguit malden per fer-se un lloc en els vostres cors adesiara intrèpids, adesiara tribulats; plou petit, menut com la innocència escàpola que a estones voldria absurdament retenir en una impossible gàbia de vidre, car sou carn d'àgil volada, polsim d'estels, malvasia i codony, tendres sospirs de vida.

Comiat a les cinc

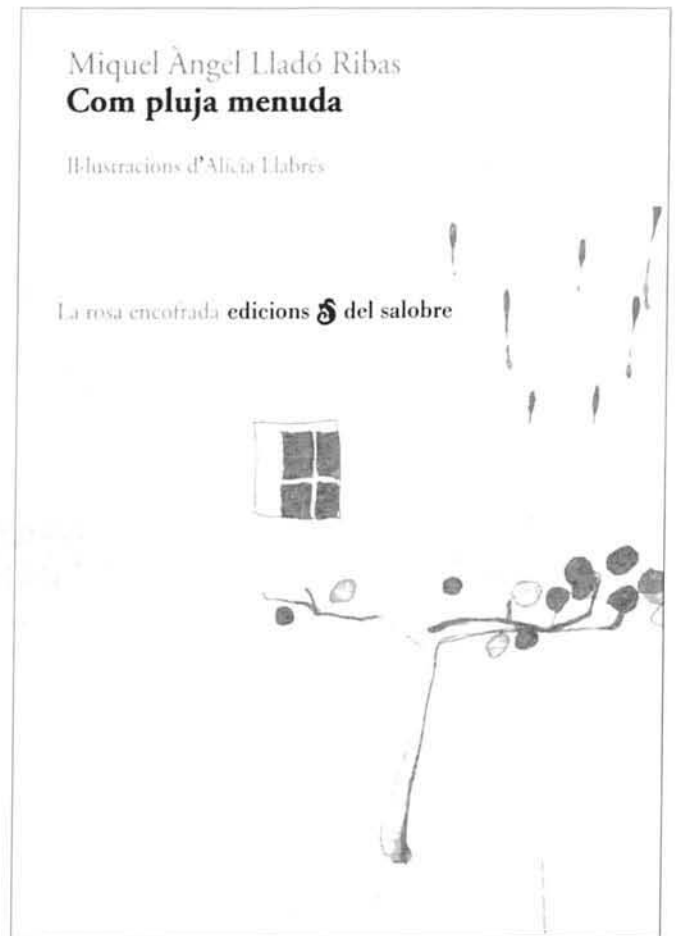
M'agradà veure com baixaves del cotxe, el pensament absort, les mans a la butxaca.

Somiaves potser púbers paradisos mentre carregaves el violí a l'espatlla, talment un fusell que presagia la pau.

M'agradà veure el teu caminar desmanegat i consirós, rumb a la classe de solfa.

Després vaig recollir-te a quarts de set, quan el teló de la fosca clausurava la tarda. Vàrem tornar a casa escoltant ones de vent que eixien d'una ràdio petita i miraculosa, atrafegats en un formidable i sorollós eixam d'asfalt i fumassa.

Un cop aparcarè, la nit s'anunciava. El son a redós, poncelles a la mirada.

Amb el pròleg *Gotes petites elevades cap a un firmament generós* de Lluís Servera. Portada i il·lustracions d'Alicia Llabrés. Publicada, dins la col·lecció «La rosa encofrada», per Edicions del salobre en coedició amb Institut d'Estudis Balearics (1^a ed. abril 2009)

Peter Pan

Jo crec en les fades, sentenciaren els nins, orfes de déus i de creences. Invocaren amb fe la benvolença, el dret a una mare, l'aglà fet bes, el didal guaridor de la mortífera sageta.

Plantaren cara al Capità Garfi i a tota la seva legió d'esguerrats corsaris delitosos d'escoltar les contarelles que mai no sentiren, potser perquè ningú nat no va saber estimar-los.

La por era un drac feréstec que amenaçava d'engolir-los, dissolts en l'engrut de llur propi odi. Peter Pan éreu vosaltres, l'etern nin d'extraviada i plàcida mirada, mentre Wendy s'afanyava a mantenir badada la finestra dels somnis en la nit glaçada.

Miquel Àngel Lladó Ribas
Poemes de *Com pluja menuda*

Magdalena Vidal: Nu (juliol 2003)

Cíclica vesprada

Un aire de retrobaments tenyeix
la vesprada que em subjecta.
Una remor familiar neix del gemegar
de la graveta sucumbint al meu pas.
El sol sembla el mateix d'ahir,
i de molts d'ahirs que ja no record.
El meu cos em sap més vell,
però els ulls segueixen sense reparar
en la seva ombra amagada a l'esquena.
També la conec, l'he vista,
dins el que les meves mans em conten
quan no estan massa enfeïnades per parlar-me.
Ara me'n recordo, que duc a terme
una fugida molt llarga,
pareixo un cometa imantat
amb la seva corda invisible,
un hámster fent voltes dins l'estúpida roda,
i sempre arribo de pur cansament
en el mateix horabaixa que em subjecta,
com un cicle que mai no s'esvaeix.

-Bon dia Sol!

Dic submergit en el meu etern *dejavu*.

-Sa família bé, gràcies, sa salut és el que importa.

Sensual

Navegues lentament per la meva pell,
esculpint carícies insensates.
M'excites els versos més cohibits
i li fas pessigolles al meu dilluns,
destrossant la soledat ombriva
que vestia la matinada.
Vas perfilant la meva figura,
ensopegues, conscient, amb les meves arestes
i modeles els minuts que ens queden
com a pedres rodones a la platja.
Em convoques en els teus llavis.
Em perdo, ple d'imperícia,
en el teu coll i entre els teus cabells.
La teva boca em flama
amb foc propi de glòria i d'infern.
Et cobreixo com a ploma
tocada per la mà que et comprèn,
tendra i violenta, en els teus desitjos.

Tomeu Ripoll

(De *Nuvolositat variable*), publicat dins la col·lecció «Trues i baldufes» per El Gall Editor, Pollença, (1ª ed. març de 2009).

Inundació d'aigua viva

Escriure és un mètode de voler viure millor. No sé si mica perfecte, en alguns casos, però en molts altres serveix de taula de salvació, d'avís necessari davant l'innombrable, de germen creador del que a la fi han estat les grans obres de la literatura universal.

I escriure és haver de llegir, és necessitar un interlocutor invisible o, com a mínim, imaginat en fantasia: una rata de biblioteca, algun estrany hominid en vies d'extinció, no importa si mascle o femella, ja ens vendria bé per a un propòsit tan desplaçat de les modes imperants. No facem bromes, però, ni abduquem abans d'hora. Una certa immortalitat inexplicable dona voltes a l'entorn de les biblioteques que Borges situava en el Cel una mica profà de la Saviesa i del Coneixement; en un cel, per tant, que seria la biblioteca universal, amb un Déu bibliotecari i lector voraç a la vegada. Tanmateix, com a voltes pensem, escriure ajuda

que no sabem, el que no entenem, el que ens fa mal o pot fer-nos-en, anihilar del nostre interior, en definitiva, i si pot ser de l'exterior, la ignorància que ens priva del gust complet de la vida. El poeta, com ens va ensenyar Fernando Pessoa, és un fingidor, un que pot solucionar, com si diguéssim, el que no té solució possible. A la manera del enyorat Brossa, però sense haver de recórrer als trucs de màgia, la poesia, a vegades, és una inundació que salva dels mateixos perills que provoca, o així ho volem considerar, per prevenció, per auto-estima, per benefici que voldríem general i inacabable.

Aigua viva és el nou títol d'aquest llibre de Jean Serra que ens remet als orígens del seu ja molt llarg esforç d'escoltar sempre les fonts que ens conviden a la vida. Les cites que encapçalen el llibre són clares i vinculants amb el propòsit de l'autor: des de versos dels *Salms* i dels *Proverbis*, de la *Biblia*, fins a la taxativa predicció de Georges

L'escriptor Jean Serra
fotografia: Joan (Palma, 10 d'abril 2007)

vida sense morir"- amb l'ús sovintejat d'un llenguatge proper a la parla diària, clara, familiar gairebé, però recoberta d'escames, minada de perills profundíssims: "*El dolor és aquest silenci que t'acusa del delictes d'estimar massa*". Els símbols que apareixen al llibre, característics a l'escriptura de Jean Serra, també

"...les paraules contenen el miracle del que signifiquen i del que, amb elles, nosaltres volem significar..."

a qui rep l'emissió de l'escriptura i a qui la provoca amb la voluntat empeltada per les paraules que hem après a representar amb grafismes:

"El que no és dit o assenyalat, no existeix. No hi és."

Triar paraules i ajuntar-les, segons de quina manera, serveix i ajuda a aconseguir una vida que s'assembla al rerafons que, precisament, hem tractat d'escriure, només de la manera que hem sabut fer-ho i que ens caracteritza de forma i també de manera ben especial. Direu que això és un joc de paraules que es mengen les unes a les altres, sense gairebé pietat ni sentit. Però les paraules contenen el miracle del que signifiquen i del que, amb elles, nosaltres volem significar i, fins i tot, poetitzar, és a dir, explicar-nos el

Steiner: "*La poesia pot salvar l'home*". Són quaranta poemes en prosa i una *Poètica per a un temps de barbàrie*, com una mena d'epileg, que crec que val especialment i que s'haurà d'estudiar a fons en el seu degut moment. El sentit general dels poemes és el de la rememoració i el de l'auto-ficció oberta de pinte en ample cap a un futur que ja ha estat delegat a aquells que precisament més estimem i que són com perllongacions de nosaltres mateixos:

"Què seré jo demà, quan l'alba torni a desvetllar la sinia, a fer rodar els catífols plens d'aigua, plens d'una secreta joia, sols per la paraula algun cop designada?"

El llibre comparteix una tria molt acurada de les paraules - "*Viatge analògic a la dissolució en*

volen ser clars i, a vegades, mig explícits a la manera temerosa que provoquen els oracles: el pou, la transformació sobrenatural de la persona, els arbres i les seves arrels, els ocells, les granotes, el pleniluni, les estacions de l'any, els jardins, les vies del tren, la temptació de l'abisme i, sobretot, l'aigua, l'aigua viva del mateix títol que ho remulla tot i que té la capacitat de ficar-se on vol, sense deixar cap paraula eixuta.

Aquests poemes en prosa, de vegades tendeixen a apropar-se al conte, amb personatges que hi representen els seus papers i que també expliquen algun misteri que l'autor vol desvetllar-nos. Entre Alger i Eivissa, com sabem, Jean Serra ens mostra un altre cop la seva particular educació sentimental, a vegades aprofitant l'ombra dels mestres que estima:

“Dues pàtries vaig triar en plenitud serena: la paraula i tu. Ningú m’hi va obligar. Us vaig descobrir gairebé al mateix temps, i les dues em vàreu captivar; donant-me la llibertat més plena. Sense cap de les dues jo no sóc res”.

Jean Serra, per tant, també escriu a la vora de José Martí -“*Dos patrias tengo yo*”-, i a la dels grans mestres sufís, i a la d’Antonio Machado i a la del geperut Kierkegaard, i a la del Hamlet shakespearia que sap que el bon guarda és la por.

El xoc entre el femení i el masculí, com en un film de la *nouvelle vague* ara ja ben indestructible, pro-

voca la tempestat que el presumptuós, ja esmentat i genial Borges, reduïa a aquella dona que li feia mal per tot el cos. A semblança de l’argentí i com a tribut progressista al *Fahrenheit 451* de Bradbury, també Jean Serra ha construït la seva biblioteca celestial i, infatigable, en treu profit:

“Els versos d’Ariadna m’han dut lluny, per camins dreturers he pujat a cims molt alts, des d’on, en suposada calma he vist, davant dels meus peus, l’abisme obert del meu dolor”.

El llibre, no debades, reverencia el mestratge obligat de Villangómez i el fa més extens que mai:

“Des de l’ombra del pi ver de la meva adolescència, torno a contemplar la costa, ara bigarrada d’edificis hostalers. I la mar blava, silenciosa i rutilant fins al clar horitzó...”

Bartomeu Ribes Guasch

Eivissa, 14 d’octubre

Presentació del darrer llibre de Jean Serra. L’acte va tenir lloc el propassat dia 14 d’octubre, a la sala Villangómez de la Biblioteca de Can Ventosa, i fou organitzat per l’Ajuntament d’Eivissa, que també n’és l’editor.

Enyorança

En el dolç silenci melancòlic sona un riu llunyà... mentre al cabàs insaciable del temps cauen, irrecuperables, els anys, com fulles seques que tenen línies de la vida ben visibles com les dels palmells de les mans.

A les meues oïdes arriba el dringueig de l’aigua escorrent-se per dalt dels còdols... O és potser el crepitat d’una estrella que s’apaga? Potser confonc el batec del teu cor instal·lat al meu record.

Quina penombra més mansa embolcalla els meus somnis, en el desert d’aquest exili ardent! Finestra oberta al no-res del darrer comiat vora el saltant d’aigua i l’aroma dels murtons, madurats a l’escalfor benigna del sol tardorenc, gloriosos fruits regalats per la Natura als esperits que enyoren no saben ben bé què...

Jean Serra
(*Aigua viva*)

Miravet, a l'Ebre / foto: Magdalena Vidal (juny 2009)

Correspondència entre Ferrà i Villangómez (III)

Francesc Lladó. Fotografia: Joan (setembre 2008)

En aquest tercer lliurament incloem la darrera carta de Miquel Ferrà, amb el comentari de Marià Villangómez, i la primera que aquest adreça a Ferrà, seguida d'un poema de Villangómez en castellà, dedicat a Narcís Puget, que acompanyava aquesta carta.

Entremig hi hem posat el poema de Villangómez del qual parlava Ferrà en la primera carta, -que podeu trobar a *S'Esclop* núm. 46-, i, així mateix, la carta que vaig rebre de Marià Villangómez quan li vaig demanar informació sobre Miquel Ferrà.

Dins el present recull, destaca el poema de Villangómez que Ferrà trobava que no era apte pels lectors de «Les Illes d'Or», recomanació que Villangómez no tengué en compte. També la carta que m'envià Villangómez plena d'informacions i opinions valuoses sobre Ferrà i la relació que mantingueren. Finalment, hem de comentar que el sonet en castellà que acompanya la carta de Villangómez anava dedicat a Narcís Puget Riquer, un aquarel·lista eivissenc que pintava temes semblants als que descrivia Villangómez en els seus poemes.

Francesc Lladó i Rotger

Palma 1 març 1947

Amic Villangómez:

Molt m'han agradat les tres composicions que m'enviava, inclòs la que vós dieu avantguardista i en la que jo trobo un equilibri i un sentit clar - molt original per cert- que la diferència d'allò que habitualment ens dona aquella escola.

Les castellanes de Marcos Arabí, les vaig llegir damunt la rev. Ibiza i vaig notar tot d'una que eren d'una ploma que sabia escriure i d'un gust gens vulgar. Volia preguntar-vos qui era aquest nou poeta, no sospitant que fóssiu vós.

Us he de demanar un favor:

Palma 1 març 1947

Amic Villangómez:

Molt m'han agradat les tres composicions que m'enviava, inclòs la que vós dieu avantguardista i en la que jo trobo un equilibri i un sentit clar -molt original per cert- que la diferència d'allò que habitualment ens dona aquella escola.

Les castellanes de Marcos Arabí, les vaig llegir damunt la rev. Ibiza i vaig notar tot d'una que eren d'una ploma que sabia escriure i d'un gust gens vulgar. Volia preguntar-vos qui era aquest nou poeta, no sospitant que fóssiu vós.

Us he de demanar un favor: estic fent una bibliografia folklòrica balear, i em manca Eivissa. Me podrieu enviar

estic fent una bibliografia folklòrica balear, i em manca Eivissa. Me podrieu enviar nota dels llibres publicats aquí de folklore o sobre la matèria? No crec que sien gaires. En tot cas, m'interessa el nom d'autor, títol, peu d'impremta, i format nombre de pàgines i format en centímetres, si me'l podeu dar. Digueu-me també si hi ha molt o poc publicat en periòdics i revistes.

Perdonau, i gràcies anticipades!

M'agradarà molt reveure'ns.

Una cordial encaixada:

M. Ferrà

Hauria escrit sobre això al Dr. Macabich, però tenc escurpòl de maretjar-lo. Si vós n'hi voleu parlar...
Saludau-lo de part meva.

nota dels llibres publicats aquí de folklore o sobre la matèria? No crec que sien gaires. En tot cas, m'interessa el nom d'autor, títol, peu d'impremta, nombre de pàgines i format en centímetres, si me'l podeu dar. Digueu-me també si hi ha molt o poc publicat en periòdics i revistes.

Perdonau, i gràcies anticipades! M'agradarà molt reveure'ns.

Una cordial encaixada:

M. Ferrà

Hauria escrit sobre això al Dr. Macabich, però tenc escurpòl de maretjar-lo. Si vós n'hi voleu parlar...

Saludau-lo de part meva.

Carta sisena.

Després dels "Sonetos mediterràneos" encara vaig escriure ^{en castellà} uns poemes que en Ferrà va llegir a la revista "Ibiza". Marcos - a vegades Marc- Arabi és un pseudònim que he usat per a algun treball meu. Però jo, el 1947, ja estava embrancat en uns nous poemes catalans, que després entrarien en dos nous llibres, "Els dies" (1950) i "Els béns incompatibles" (1953, però acabat dos anys abans). Els poemes de caire més surrealista anaren a parar al darrer d'aquests llibres. A un d'aquests poemes, no sé quin, es refereix el poeta de l'Escola Mallorquina, poc partidari de la poesia avantguardista. Aquells poemes meus no ho devien ser gaire, avantguardistes, i així ho va considerar Miquel Ferrà, que alabava el que va rebre d'aquestes característiques. Aquesta carta de l'1 de març de 1947 degué ser l'última que em va escriure. Supòs que va ser després quan el vaig veure per última vegada, però potser va ser abans. Feia poc que s'havia casat. Vaig visitar-lo al seu domicili del carrer de Muntaner i el vaig trobar força desmillorat, amb un canvi profund. Ja devia estar molt malalt, però ni ell ni jo vàrem parlar del seu estat de salut. Jo no podia suposar que la fi estava pròxima, i va ser una dolorosa sorpresa assabentar-me de la seva mort, amb bastant de retard, per la premsa mallorquina.

Comentari de Marià Villangómez a la carta sisena:

Després dels "Sonetos mediterràneos" encara vaig escriure en castellà uns poemes que en Ferrà va llegir a la revista "Ibiza". Marcos -a vegades Marc- Arabi és un pseudònim que he usat per a algun treball meu. Però jo, el 1947, ja estava embrancat en uns nous poemes catalans, que després entrarien en dos nous llibres, "Els dies" (1950) i "Els béns incompatibles" (1953, però acabat dos anys abans). Els poemes de caire més surrealista anaren a parar al darrer d'aquests llibres. A un d'aquests poemes, no sé quin, es refereix el poeta de l'Escola Mallorquina, poc partidari de la poesia avantguardista. Aquells poemes meus no ho devien ser gaire, avantguardistes, i així ho va considerar Miquel Ferrà, que alabava el que va rebre d'aquestes característiques. Aquesta carta de l'1 de març de 1947 degué ser l'última que em va escriure. Supòs que va ser després quan el vaig veure per última vegada, però potser va ser abans. Feia poc que s'havia casat. Vaig visitar-lo al seu domicili del carrer de Muntaner i el vaig trobar força desmillorat, amb un canvi profund. Ja devia estar molt malalt, però ni ell ni jo vàrem parlar del seu estat de salut. Jo no podia suposar que la fi estava pròxima, i va ser una dolorosa sorpresa assabentar-me de la seva mort, amb bastant de retard, per la premsa mallorquina.

Platja perduda

La mar, festiva i tèbia, com el dia
que diu que nasqué Venus, o com quan
fugien nimfes un cop més, jugant,
d'un capbussó de barbes en folia

-vella feina-, avui tempta l'alegria
d'unes joves pageses, que es desfan
de roba, en una platja que al voltant
té un bosc ardent on l'ull golut espia.

Se'n veu una, aixecat el seu vestit,
que a l'ona enfonça, nua ja, la cama,
i una altra, despullada, lliure el pit,

el sexe ombrós - talment com una flama -,
i es sent després que xisclen, com per joc,
quan el cinzell marí mulla el seu foc.

Marià Villangómez comenta que aquest poema seu estava inspirat en un fet real - i excepcional l'any 1940 -, d'unes al·lotes pageses que es banyaven nues i que ell sorprengué en un racó d'Eivissa. Ferrà li deia que no convenia publicar-lo.

En tenguí la referència a *S'Esclop Quadem cultural*, num. 46, a la pàg. 21.

Francesc Lladó i Rotger

Eivissa, 17 de febrer de 1996

Eivissa, 17 de febrer de 1996.

Sr. Francesc Lladó,
Moscari.

Benvolgut senyor:

Vaig rebre fa uns dies la vostra carta, on veig l'interès que senti per la persona i l'obra de Miquel Ferrà, un poeta amb qui vaig tenir, des de l'any 1942 fins a la seva mort, una bona relació d'amistat. El senyor Ferrà, d'ençà que el vaig conèixer, em va semblar un home d'una gran dignitat, mereixedor d'admiració i afecte. Jo tenia vint-i-nou anys quan el vaig tractar per primera vegada i aquell contacte va arribar d'una manera curiosa, que explico en un capítol d'una mena de memòries que he titulat "Els llocs viscuts". El llibre és encara inèdit -encara no l'he acabat d'escriure-, però ja el tenc compromès amb l'editorial Columna, de Barcelona. El fragment que us envii és la part final del capítol "Mallorca, 1942". Aquest any és el que vaig passar a Palma exercint de mestre. Al principi només em vaig relacionar amb l'amic d'infantesa Gabriel Fuster Mayans -l'escriptor "Gafim"-, fill de mare eivissenca, però més endavant vaig conèixer els representants de l'Escola Mallorquina, el poeta Ferrà en primer lloc. Jo m'havia format literàriament a Barcelona, al temps que hi estudiava la carrera de Dret. Explico tot això i us envii el fragment d'"Els llocs viscuts" perquè enteneu millor els meus sentiments envers Miquel Ferrà i els records de la seva persona que em queden al cap de tants d'anys, quan en tenc vuitanta-tres. Els fulls fotocopiats, llevat del primer, són poc clars, però esper que, amb tot, els podreu llegir. També us tramet fotocòpies de les cartes que conservo. Veig que parlen principalment d'una col·lecció de poemes que li vaig fer arribar manuscrita el 1943, del meu llibre en castellà "Sonetos Mediterràneos", escrit en onze mesos mentre escrivia "Terra i somni", i del pròleg per a aquest llibre que li vaig demanar quan F. de B. Moll em va dir que me'l publicaria. "Terra i somni" va sortir el 1948, precedit pel pròleg sol·licitat, quan el seu autor ja havia mort. En realitat, la correspondència amb Miquel Ferrà va ser escassa. Foren més freqüents les nostres converses, tant el 1942 com els anys següents en ocasió dels meus viatges a Mallorca, que sovintejava ven. Acompanyo les cartes d'algun comentari, a fi que us siguin més intel·ligibles. Com veis, em plau ajudar-vos en el vostre treball, del qual la meua aportació no més podrà ser una mínima part. Miquel Ferrà es mereix una bona tesi i tots els esforços.

Disposau del vostre amic

M. Villangómez

Sr. Francesc Lladó,
Moscari.

Benvolgut senyor:

Vaig rebre fa uns dies la vostra carta, on veig l'interès que senti per la persona i l'obra de Miquel Ferrà, un poeta amb qui vaig tenir, des de l'any 1942 fins a la seva mort, una bona relació d'amistat. El senyor Ferrà, d'ençà que el vaig conèixer, em va semblar un home d'una gran dignitat, mereixedor d'admiració i afecte. Jo tenia vint-i-nou anys quan el vaig tractar per primera vegada, i aquell contacte va arribar d'una manera curiosa, que explico en un capítol d'una mena de memòries que he titulat "Els llocs viscuts". El llibre és encara inèdit -encara no l'he acabat d'escriure-, però ja el tenc compromès amb l'editorial Columna, de Barcelona. El fragment que us envii és la part final del capítol "Mallorca, 1942". Aquest any és el que vaig passar a Palma exercint de mestre. Al principi només em vaig relacionar amb l'amic d'infantesa Gabriel Fuster Mayans -l'escriptor "Gafim"-, fill de mare eivissenca, però més endavant vaig conèixer els representants de l'Escola Mallorquina, el poeta Ferrà en primer lloc. Jo m'havia format literàriament a Barcelona, al temps que hi estudiava la carrera de Dret. Explico tot això i us envii el fragment d'"Els llocs viscuts" perquè enteneu millor els meus sentiments envers Miquel Ferrà i els records de la seva persona que em queden al cap de tants d'anys, quan en tenc vuitanta-tres. Els fulls fotocopiats, llevat del primer, són poc clars, però esper que, amb tot, els podreu llegir. També us tramet fotocòpies de les cartes que conservo. Veig que parlen principalment d'una col·lecció de poemes que li vaig fer arribar manuscrita el 1943, del meu llibre en castellà "Sonetos mediterràneos", escrit en onze mesos mentre escrivia "Terra i somni", i del pròleg per a aquest llibre que li vaig demanar quan F. de B. Moll em va dir que me'l publicaria. "Terra i somni" va sortir el 1948, precedit pel pròleg sol·licitat, quan el seu autor ja havia mort. En realitat, la correspondència amb Miquel Ferrà va ser escassa. Foren més freqüents les nostres converses, tant el 1942 com els anys següents en ocasió dels meus viatges a Mallorca, que sovintejava ven. Acompanyo les cartes d'algun comentari, a fi que us siguin més intel·ligibles. Com veis, em plau ajudar-vos en el vostre treball, del qual la meua aportació no més podrà ser una mínima part. Miquel Ferrà es mereix una bona tesi i tots els esforços.

Disposau del vostre amic

M. Villangómez

Barcelona, 30 d'octubre de 1943.

Barcelona, 30 d'octubre de 1943

Senyor En Miquel Ferrà, Mallorca.

Senyor En Miquel Ferrà. Mallorca.

Distingit senyor: Sense res de nou que comunicar-li, però, ja que no puc tenir amb vostè les conversacions que tant contribueixen a fer agradable la meua estada a Mallorca, és al menys el meu deure escriure-li quatre mots de tant en tant.

Després d'unes vacances d'estiu massa ràpides passades a Eivissa amb la meua família, he tornat a la meua feina de Barcelona. L'estiu l'he passat tranquilament, sense gaire activitat, part per la molta calor, part perquè em vaig decidir a estudiar una mica, continuant la llicenciatura de Filosofia i Lletres que tenia començada des de l'any 35, amb dues assignatures. Vaig preparar la Llengua i Literatura espanyola, de la qual m'he examinat a València aquest setembre, amb bon resultat. Aquest curs sóc més ambiciós i pens estudiar quatre assignatures per als exàmens de juny i alguna altra per al setembre. Aquests, al menys, són els meus propòsits, que no sé si podré portar endavant, perquè l'escola s'enduen moltes hores del dia i em deixa un poc cansat per a les d'estudi.

Clar està que aquests treballs en què m'he posat han fet disminuir la ja escassa activitat literària. En tot aquest estiu no he escrit ni un sol vers, i sols des de la meua arribada a Barcelona he tornat al tracte amb les muses - les meves, en tot cas, són unes muses de poca categoria -, amb dues poesies com a resultat, per a la segona de les quals he emprat la llengua castellana. Es tracta d'un sonet dedicat a un pintor eivissenc, Narcís Puget, amb motiu d'un paisatge que va exposar a Eivissa per les nostres festes, un número de les quals era una exposició col·lectiva dels pintors de l'illa o que hi resideixen. Sols com a assaig en una llengua que en vers no he cultivat, i perquè vegi alguna cosa meua, la copiaré al final de la lletra, a veure què li sembla.

Després de la nostra entrevista del darrer juliol, l'amic Torres Laborda em va donar el recull dels meus versos, amb les observacions i esmenes, molt encertades, que vostè va tenir l'amabilitat de indicar-hi.

Fa uns dies, amb ocasió d'anar al vixell de Mallorca a tirar una carta, vaig trobar-me amb la senyoreta que fou bibliotecària de la Caixa de Pensions de Palma, que va posar-me amb contacte amb vostè. Vaig estar molt content, perquè no la veia des que deixà les nostres illes. D'ella provenen les úniques notícies que de vostè he tingut d'ençà de la nostra conversació de juliol. Degut als meus exàmens, aquesta vegada he arribat a Barcelona, com ja li he dit, per València. Potser aquest Nadal torni a passar per Mallorca; en aquest cas procuraria de veure'l.

Bé, no vull molestar-lo més. Queda de vostè
i s. el seu amic

Marian Villangómez

Distingit senyor: Sense res de nou que comunicar-li, però, ja que no puc tenir amb vostè les conversacions que tant contribueixen a fer agradable la meua estada a Mallorca, és al menys el meu deure escriure-li quatre mots de tant en tant.

Després d'unes vacances d'estiu massa ràpides passades a Eivissa amb la meua família, he tornat a la meua feina de Barcelona. L'estiu l'he passat tranquilament, sense gaire activitat, part per la molta calor, part perquè em vaig decidir a estudiar una mica, continuant la llicenciatura de Filosofia i Lletres que tenia començada des de l'any 35, amb dues assignatures. Vaig preparar la Llengua i Literatura espanyola, de la qual m'he examinat a València aquest setembre amb bon resultat. Aquest curs sóc més ambiciós i pens estudiar quatre assignatures per als exàmens de juny i alguna altra per al setembre. Aquests, al menys, són els meus propòsits, que no sé si podré portar endavant, perquè l'escola s'enduen moltes hores del dia i em deixa un poc cansat per a les d'estudi.

Clar està que aquests treballs en què m'he posat han fet disminuir la ja escassa activitat literària. En tot aquest estiu no he escrit ni un sol vers, i sols des de la meua arribada a Barcelona he tornat al tracte amb les muses - les meves, en tot cas, són unes muses de poca categoria -, amb dues poesies com a resultat, per a la segona de les quals he emprat la llengua castellana. Es tracta d'un sonet dedicat a un pintor eivissenc, Narcís Puget, amb motiu d'un paisatge que va exposar a Eivissa per les nostres festes, un número de les quals era una exposició col·lectiva dels pintors de l'illa o que hi resideixen. Sols com a assaig en una llengua que en vers no he cultivat, i perquè vegi alguna cosa meua, la copiaré al final de la lletra, a veure què li sembla.

Després de la nostra entrevista del darrer juliol, l'amic Torres Laborda em va donar el recull dels meus versos, amb les observacions i esmenes, molt encertades, que vostè va tenir l'amabilitat de indicar-hi.

Fa uns dies, amb ocasió d'anar al vaixell de Mallorca a tirar una carta, vaig trobar-me amb la senyoreta que fou bibliotecària de la Caixa de Pensions de Palma, que va posar-me amb contacte amb vostè. Vaig estar molt content, perquè no la veia des que deixà les nostres illes. D'ella provenen les úniques notícies que de vostè he tingut d'ençà de la nostra conversació de juliol. Degut als meus exàmens, aquesta vegada he arribat a Barcelona, com ja li he dit, per València. Potser aquest Nadal torni a passar per Mallorca; en aquest cas procuraria de veure'l.

Bé, no vull molestar-lo més. Queda de vostè s. s. el seu amic

Marian Villangómez

A Narciso Puget,
por su cuadro "Pinos de Santa Eulalia".

Esta áurea corteza con que asoma
el mundo entre el undoso azul desierto
han andado tus ojos desde el huerto
hundido hasta el pinar que iza la loma.

Entre horizontes plenos de su aroma,
el pueblo sorprendido han descubierto
- geórgico trajín o gozo abierto -,
gesto y color que tu pintura doma.

Hoy nos traes tu lienzo soleado,
dos pinos que dilatan su ramaje
junto a un sendero para andar sin prisa.

Alto atril para el pájaro encantado,
sombra frente al latido del paisaje,
eco de la blandura de la brisa.

M.V. 26-10-43.

Vaig escriure aquesta composició en castellà, perquè em demanaren alguna cosa per a una petita revista mensual que pensen publicar a Eivissa. Encara no els l'he enviada.

A Narciso Puget

por su cuadro "Pinos de Santa Eulalia"

Esta áurea corteza con que asoma
el mundo entre el undoso azul desierto
han andado tus ojos desde el huerto
hundido hasta el pinar que iza la loma.

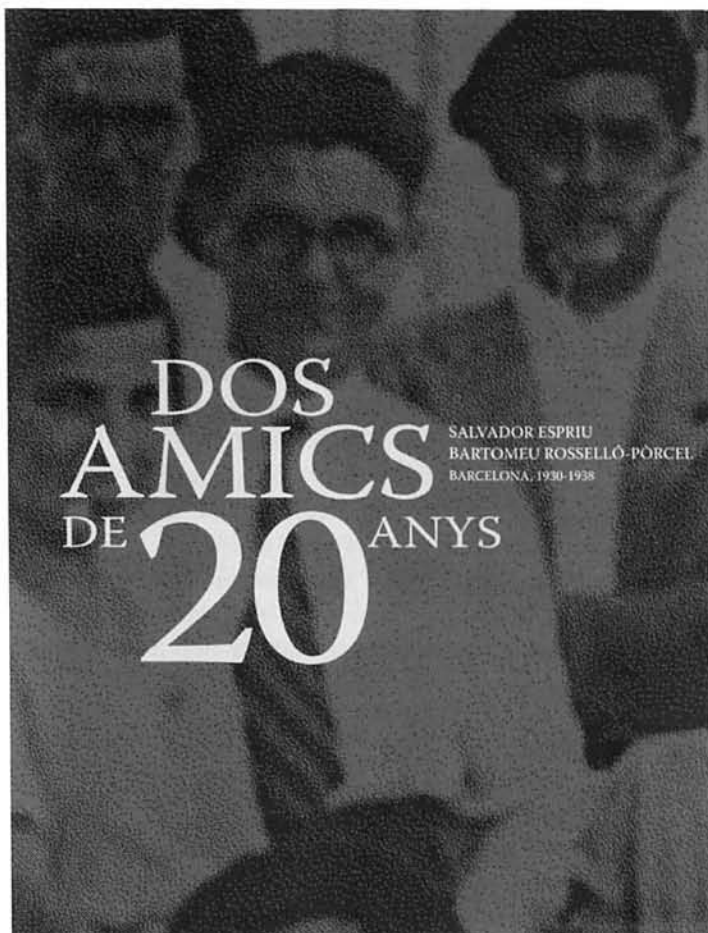
Entre horizontes plenos de su aroma,
el pueblo sorprendido han descubierto
-geórgico trajín o gozo abierto-,
gesto y color que tu pintura doma.

Hoy nos traes tu lienzo soleado,
dos pinos que dilatan su ramaje
junto a un sendero para andar sin prisa.

Alto atril para el pájaro encantado,
sombra frente al latido del paisaje,
eco de la blandura de la brisa.

M. V. 26-10-43.

Poesia inclosa dins la primera carta adreçada a Miquel Ferrà, amb el següent comentari: "Vaig escriure aquesta composició en castellà, perquè em demanaren alguna cosa per a una petita revista mensual que pensen publicar a Eivissa. Encara no els l'he enviada".

L' onze de novembre, amb la participació de **Xavier Abraham** i la de l'escriptor **Jaume Pérez Montaner**, està prevista la presentació del llibre *Dos Amics de 20 anys (Salvador Espriu i Bartomeu Rosselló-Pòrcel) Barcelona, 1930-1938* a l'Espai Illes Balears de València.

Paral·lelament a l'exposició, - que es podrà veure en el Centre Ovidi Montllor d'Alcoi, composta per 36 panells dedicats als poetes Bartomeu Rosselló-Pòrcel i Salvador Espriu - es presentarà l'obra, -en aquest volum s'inclou un DVD -, que tracta de la relació que mantingueren aquests dos bons amics. a Barcelona, entre 1930 i 1938. Xavier Abraham, ha tingut cura del projecte i dels textos.

Rosa Delor, autora del pròleg, escriu:

“Amb aquest llibre, que commemora els 70 anys de la mort de Rosselló-Pòrcel, una altra volta la inquieta personalitat de Xavier Abraham es posa en acció per fer-nos assequibles una sèrie de documents gràfics del fons”.

Projecte, documentació, textos, selecció d'imatges, cura i coordinació de l'edició a càrrec de Xavier Abraham. Editat pel Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Educació i Cultura, i l'Obra Social de «Sa Nostra», Caixa de Balears

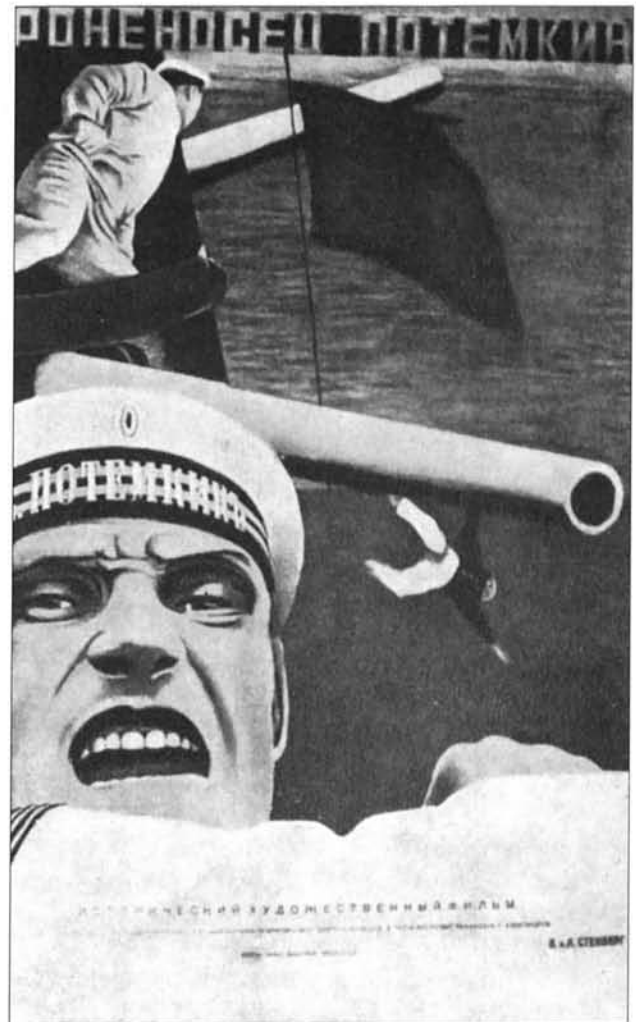
Urbanisme a la carta

Encara que no és cert que res sigui per sempre
 Ens agrada pensar que hi ha coses que ho són.
 Ens agrada trobar al paratge d'avui
 La marca ineludible d'una antiga presència;
 La serra d'instantanis titans enfurismats,
 Les valls i comellars refent-se de les flames
 O aquella torrentera que és plena d'immundícies,
 Són les fites més clares pel trànsit de l'oblit.
 No obstant és molt humà, més humà fins i tot,
 Que ens reconforti veure o un racó de carrer
 O una casa de camp o una casa de poble
 Idèntics, gairebé, a com foren en temps
 De la infantesa adusta o l'agra pubertat.
 Perquè el que fan les mans -les vases d'altres cossos
 Que també foren nostres- ens sacseja molt més
 Que les agrestes frondes o els garrigars salvatges.
 Per això ens aclaparen les eines i les obres
 D'avantpassats minúsculs i, és per això, que sempre
 Desam als vells calaixos les mostres caducades
 De l'interès, la traça o els quefers de qualcú.
 Sembla que hi ha un fons nítid d'externes existències,
 Connectades i dures, damunt del qual la nostra
 Se'ns escola talment un raig de pensaments,
 Sensacions i imatges, i ens projecta a nosaltres
 Igual com som pels altres també al nostre davant
 A un paisatge, alhora real i elaborat,
 Que és ben coincident si es mira des de fora
 O des de dins i, així, el nostre lloc ens marca
 I al nostre lloc ens torna si n'hem volgut fugir.
 Com avui que, passant pel passeig del torrent
 Tapat de fa cent anys, i que és ara una pròspera
 Gran Via del meu poble, he vist un home un poc
 Vell però ben vestit, amb guardapits i jac,
 Dret al mig i fumant i mirant fixament
 Les grans excavadores que les parets esbuquen
 De l'edifici immens -amb un cafè i un cine
 I una saló de refrescs, també sala de festes-
 Que durant quaranta anys llargs va ser cobricel
 Del nostre lleure, esbarjos i deures socials.
 Ja es veia el soterrani on serviren petits
 Entrepans de pa amb oli i calda xocolata
 Potser el dia d'alguna comunió primera;
 I també, escrostonada, ja es veia la pantalla
 Que va ser com la porta estel·lar per la qual
 Entràvem i ens trobàvem disparant o besant
 Dins alcoves o camps de batalla i, després,
 En sortíem jugant amb espases de fusta.
 Aquí es torna a esmentar la fantasmagoria
 Del no-res retratat als films, la nostra ment
 Més recòndita viu en imatges ferestes
 D'homes-llop i vampirs, en combats plens de sang
 O en abscessos de sexe i cançons infantils.

Un món alternatiu, una droga més forta
 Que el soma o que els sermons parlant de cel i infern,
 I més real i viu que el món de cada dia
 Reservat als estudis i a petites brutors.
 He vist l'home que us dic i, tot i que el conec,
 M'ha semblat l'arquetip d'una època forçosa,
 D'una era on els herois han estat suplantats
 Pels actors que interpreten els seus papers heroics;
 Amb ell al servei tècnic va començar a finals
 Dels setanta un intent de cineclub al poble,
 Ens aplegàvem un grapadet de desenes
 De joves i no tant i visàvem els films
 De culte o d'art i assaig, el primer el preceptiu
Cuirassat Potemkin amb càmera petita,
 Les seves corregudes i escales i el cotxet.
 I, entre els propis amors, despit i gelosies
 I la mort dels amics i dels pares, passaren
 Davant dels nostres ulls des de *la nouvelle vague*
 I Bergmann i Fellini fins als Cohen i crec
 Que el darrer, o dels darrers, va ser l'esplendorós
 I quimèric i amarg *tous les matins du monde*.
 I d'això ja en fa d'anys i ara torna a ser aquí,
 Torna a ser en aquest home que mira, mentre fuma,
 Dempeus enmig d'una ampla avinguda a vessar
 D'immigrants i d'infants i de cans amb elàstics,
 Com es transforma el món que en ell es va crear.
 Un món, propietat d'ell i d'altres germans,
 Que ara, molt legalment, amb vist-i-plaus de totes
 Les administracions, prest s'ha de convertir
 En nierons humans i bressols de negocis.
 Què deu pensar? Què deu sentir? No ho sé dir cert
 Però crec que, de joves, ell i tots ens hem fet
 Com un pla general de poder i voluntats
 I ens hi hem adaptat capolant el que sigui,
 Altres cossos i, més, desigs subsidiaris
 Que ens estrenyien fort, i sempre que ha calgut,
 Hem infringit les normes que ens havíem marcat
 O hem fet, ben legalment, els ajusts necessaris
 Per prescindir de qui, o què, ja ens feia nosa
 O fàstic i hem anat tornant l'espai urbà
 On ja no ens coneixem, ni recordam com som.
 No ho sé dir cert, però aquests carrers que usurpen
 Els llocs màgics del temps en què tot era igual,
 -Carrers plens de memòries que es formen com les nostres-
 Em pessiguen talment com si d'un somni, brusc,
 Em desvetllàs davant les despullades formes
 Del meu sentit més fondo i me'l posen davant
 Esbucant-se per fer-hi pisos nous i botigues
 Que ocuparà el sentit d'algú que ara no en té.

Bernat Munar

Poesia d'Escandinàvia / PAUL NILSSON

PAUL NILSSON (1971). Viu a Arlöv (Escània). Ha impulsat diverses activitats relacionades amb la poesia (lectures, associacions, revistes, etcètera). Va dirigir l'antologia «Poetes contra la Guerra» (Yelah, 2003) i és autor dels llibres de poesia *Splitter* (Editorial Fakir, 2001) i *Det Lilla och Det Stora Havet* (Heterogenesis, 2004). Alguns dels seus poemes són presents a diverses antologies literàries. Ha traduït alguns poemes de parla castellana al suec com Eugenio Montejo (Veneçuela), Juan Carlos Mestre (Espanya), Mirko Lauer (Perú) i Arturo Carrera (Argentina).

Jag är hemma på platser

där anonymiteten självklar och stor som ett Barn
[med tung skolväska
med Tunga steg släpar framtiden efter sig

Det kan vara så att jag sitter i trappor
och ser
jag menar ser fossil
innanför regnet som slår
den kodade dörrens trygga vinande
väcker dinosauriska minnen till liv i organismen

En snäll tant kan ha satt en fikus
[i ett fönster
och nu när inte solen torkar ut allt vattnet direkt
gått ut för att vattna den

Hon kan ha en grön klänning med krusiduller och papiljotter
[och två katter
som heter Tutti och Frutti för hon var i Italien
1972 i Rimini

...Varför sitter du här kunde hon fråga
Och fossilen kunde ta orden ur min
[millionåriga mun och svara
...jag hade inget val

Språket är ett spjut

vässat i båda ändar
buret av alla stammar
riktat av maktens furste
slungat av stumma soldater
stunget i folkets bröst

Ordet är grönt och rött och växer
sig större än
din Mun är ett Öppet sår

Dina öron är röda och gröna och döva
för det ändlösa tonspektrat
så när som på det vi kallar Ljud

Var ärlig mot mig
Jag vill att det ska vara Du som talar

Em trobo com a casa a indrets

on l'anonimat és tan evident com un infant
[amb una cartera pesada
amb pesants passes rossega el futur darrere seu

Pot passar que a vegades estic assegut a escales
i veig
vull dir que veig fòssil
sota la pluja que colpeja
la porta de seguretat que gemega al vent
desperta records prehistòrics a l'organisme

Una senyora amable pot haver col·locat un ficus
[en la finestra
i ara que el sol no eixuga del tot l'aigua
el rega

Pot tenir un vestit verd amb volants i bigudins
[i dos moixos
que es diuen Tutti i Fruti perquè va ser a Itàlia
el 1972 a Rimini

...Per què hi ets aquí? Em podria demanar
I el fòssil em podria prendre les paraules de la meua
[boca mil·lenària i contestar:
...no tenia cap altra opció

La llengua és una llança

esmolada als dos extrems
portada per totes les tribus
apuntada per príncep del poder
llançada per soldats muts
enclavada en el pit del poble

La Paraula és verda i vermella i creix
més gran encara
la teva Boca és una ferida Oberta

Les teves oïdes són vermelles i verdes i sordes
a l'espectre tonal inacabable
tan al llindar del que diem So

Sigues sincer amb mi
Vull que siguis Tu qui parli

Poetes francesos d'avui / MICHEL COSEM

MICHEL COSEM, nascut el 1939 a Toulouse, va fer estudis superiors de Lletres i de Ciències Polítiques. El 1960, creà la revista «Encres vives» i les edicions del mateix nom, que, fins avui, ha publicat més de mil poetes, tres-cents setanta reculls i en la col·lecció «Lieu» més de cent noranta títols. Quant a la seva pròpia obra, l'han publicada les editorials Gallimard, Larousse, Messidor i Casterman: vint-i-una novel·les per a la joventut, vuit novel·les per a adults, trenta-nou reculls de poesia, set llibres de contes i més d'onze antologies i assaigs. Dels nombrosos premis que li han concedit, volem citar-ne els següents: Prix Malrieu, Sélection: Prix Apolinaire, Prix de la ville de Valenciennes, Tatoulu, Prix de la ville de Montmorillo, Prix Saint-Exupéry... Del seu darrer llibre, *Les confins ensemble* (Ed. de l'Atlantique), n'extrèiem aquests poemes:

Le pays de Grenade s'ouvre

*fruit de braise et de sucre
sous sa coque animale
et ses lèvres furtives de sommeil
lorsque les doigts glissent près des rosiers têtus
et que les sourcils surveillent
la flamme libérée
Les gardes sont inutiles
La porte de la beauté est grande ouverte*

Dans le jardin sauvage

*l'ombre
est comme le bouvreuil tremblante et rouge
Elle frémit déjà chaude
et vieille de plusieurs siècles
prête à sauvegarder le nid
et les coquilles qui s'ouvrent
Elle va pareille à la parole
répondant au soleil
vers des horizons peuplés de grands silences
et l'on sourit et l'on s'enchant
d'avoir eu rendez-vous avec ses secrets*

Nous traversions ensemble la lande

*en parlant du soleil
en inscrivant nos traces
dans les restes de la nuit
en écoutant chanter les aiguilles du vent
et frémir la peau des dunes
en faisant émerger des profondeurs des légendes cruelles
Nous traversions le temps rêvant à l'autre temps
mesurant le poids des plumes à l'aune du bonheur
partageant l'ombre et la lumière
en oubliant l'horaire
laissant exulter la forêt luxuriante
recherchant ce qui n'existe pas
entre deux souffles
deux caresses
entre deux chants nacrés de l'alouette
Le regard enfin tourné vers l'horizon.*

El país de Granada s'obre

*fruit de brasa i de sucre
sota llur closca animal
i els seus llavis furtívols de son
quan els dits rossolen a prop dels rosers tossuts
i que les celles vigilen
la flama alliberada
Les guàrdies són inútils
La porta de la bellesa està oberta de bat a bat*

Dins el jardí salvatge

*l'ombra
és com el pinsà tremolant i vermella
S'estremeix ja calenta
i vella d'uns quants segles
llestà per salvaguardar el niu
i les closques que s'obren
Va igual que la paraula
contestant al sol
cap a horitzons poblats de grans silencis
i hom somriu i hom està encantat
d'haver tingut una cita amb els seus secrets*

Travessàvem plegats la landa

*parlant del sol
inscrivint les nostres petjades
dins els restes de la nit
escoltant cantar les agulles del vent
i estremir-se la pell de les dunes
fent emergir de les profunditats cruels llegendes
Travessàvem el temps somniant amb l'altre temps
amidant el pes de les plomes al vern de la fortuna
compartint l'ombra i la llum
oblidant l'horari
deixant gaubar-se el bosc sensual
recercant el que no existeix
entre dues bufades
dues carícies
entre dos cants nacrats de l'alosa
La mirada a la fi girada cap a l'horitzó.*

Josep Maria Llompart parla a Felanitx

Als bons amics de la generació de postguerra

“**A**vui, festa de Sant Blai, de 1963, tenim a la taula de l'amistat i de la paraula a un poeta a qui encara no li ha arribat l'hora de passar de jove poeta a poeta, pas i definició que es fa difícil quan l'esperit, que és el qui conta i canta, és jove com els dies nous i la primavera. El poeta és Jaume Vidal Alcover, nat a Manacor, quan son pare era notari a la ciutat veïna, molt a prop del Carrer de l'Anell, un any després de la mort de Proust.

Jaume Vidal Alcover és misser i llicenciat en Lletres, però sobretot és poeta. Poeta fort i no et moguis. Poeta que a l'hora de pesar a la balança les lleis i les muses, pegà cop de puny al plat de les muses perquè no hi hagués dubte. En Jaume Vidal Alcover, la poesia va triomfar del Dret, dels plets i de les notaries, per voluntat pròpia i per entrega total -per aquesta raó és més Alcover que Vidal-. És l'hereu espiritual del gran Joan Alcover, “el tio Joan” com l'anomena sempre. Jaume Vidal Alcover ha sentit, des de la seva entrada al casal de la poesia, aquest heretatge. Ha sentit una admiració i una veneració per a Joan Alcover.

Un llibre d'alegria, de jocs i juguetes de nins, de joventut, d'amor d'estudiant d'ensenyament secundari. Un llibre que recorda a García Lorca, no pel “*verde que te quiero verde*”, sinó per la forma, l'expressió i la temàtica. Un llibre d'alegries amb transfons de dolor, tal volta un petit dolor, que no vol reconèixer el poeta.

Mirall de la veu i el crit és un llibre de narracions, perfecta, d'entrar per la porta gran i on s'hi troba un bellíssim *Miracle*.

Esa carne mortal, primer premi de novel·la Ciutat de Palma, és un llibre atropellat, malgarbat, que hauria guanyat molt amb la seva versió inicial.

El dolor de cada dia, un altre llibre de poemes, de nostàlgia, de tristesa, d'amor, d'adéu. Un dels llibres més significatius de la nostra poesia d'avui, amb unitat i dimensió, com en tots els llibres de Jaume Vidal.

Igualment és interessant el “*folletón de Papeles de Son Armadans*”, on va fer la traducció de *Mort de Dama*, *Mort de Dona Obdúlia Montcada*, de Llorenç Villalonga, de Dhey, d'aquest Dhey a qui va dedicada “*Esa carne mortal [...] pero sobre todo a Dhey*”. Aquest Dhey que tant ha significat dins l'obra de

“...l'hora de passar de jove poeta a poeta, pas i definició que es fa difícil quan l'esperit, que és el qui conta i canta, és jove com els dies nous i la primavera”

Són les seves paraules: “*Siempre he pensado que una de las cosas que más debo agradecer a Dios es el haber nacido dentro de una tradición. Ello, naturalmente, no por la comodidad que pueda representar vivir del mérito heredado - y aparte de que difícilmente -, sino por el aprendizaje que supone. Mi educación, sino mi vocación literaria fue fácil desde un principio... En los comienzos de mis aventuras intelectuales, el nombre de Juan Alcover me allanaba los caminos; al mismo tiempo que aplastaba un poco, o, por lo menos, regía mi personalidad...*”

No es pot negar que a la poesia de Jaume Vidal Alcover hi sura una flaire alcoveriana, la mateixa distinció i senyoriu que es troba al poeta de les elegies i de La Serra. A la condició de poeta -poeta amb tot el sentit de la paraula-, per voluntat concreta de Déu, s'hi ha d'afegir una intel·ligència clara, una cultura sense fites, enciclopèdica, posada de manifest amb els articles que sovint es publiquen als diaris i revistes. Jaume Vidal té necessitat de viure per escriure, té necessitat de parlar i de donar humanitat a tot l'entorn.

La seva obra, quasi mitja dotzena de llibres publicats i altres tants que esperen l'adveniment de la llum, i de la tinta, que es posa com l'alba al dia, sobre el paper.

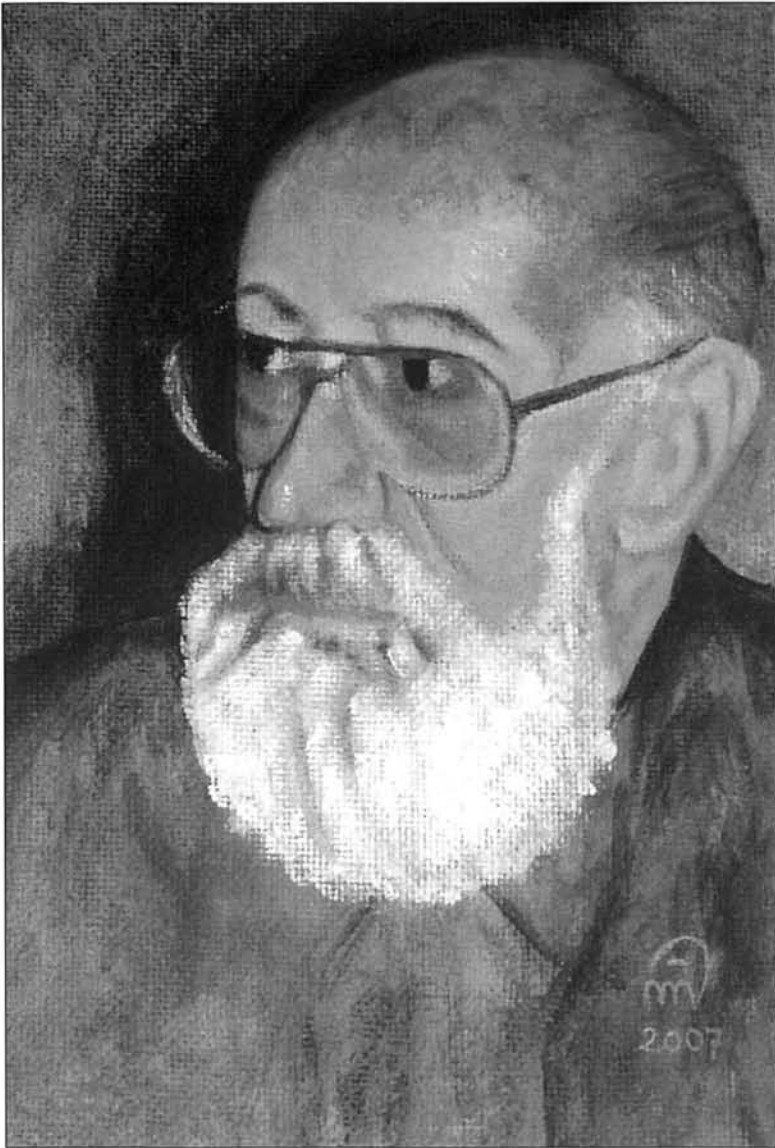
L'hora verda és el seu primer llibre de poemes.

Jaume Vidal, dins la conversa renovada de Jaume Vidal, cada tarda, a l'hora de prendre cafè al Riscal.

A més d'aquests llibres, hem de contar amb els *Sonets per a Maria Antònia*, uns contes escampats per distintes publicacions, com alguns poemes de per aquí i de per allà, dins corones poètiques, perquè els poetes que eren en certa manera inconformistes, acabaren per fer gloses i poemes, a les Marededéus i a les antologies de Primavera.

De cap manera és pot passar per alt una col·lecció, *La ciutat viva*, firmada per «Euphorion», que sortia al «Diari de Mallorca». “*La ciudad viva*”, “*La hermosa ciudad dormía la siesta... Es preciso dormir... La ciudad mediterránea, capital de una isla casi griega, es civilizada...*”. Així començava la crònica, diríem, d'una vida molt vital i intensa, de la Ciutat de Palma, de crítica literària aguda, com d'epigrama; informació musical i de pintura. Tot mesclat amb retalls de vida ciutadana, social, de tertúlia quan s'obrien els salons per la Puríssima. Més tard, va començar *La Ciudad y sus días* i sens esser menys bona, se recordaven les segones parts...

Encara podríem enfilat més publicacions d'articles i poemes des d'*El flautista* primer poema publicat a *La Hora* fins a les darreres publicacions sobre París i Miguel Castiella, però aquí tallam i posam fi a

Josep Maria Llompart, **Magdalena Vidal** (2007)

Les paraules precedents corresponen a la presentació de l'amic Josep Maria Llompart, a l'avinentesa de celebrar-se el centenari de mossèn Antoni Maria Alcover i Sureda, a Felanitx, el 1963.

Des de llavors han mort molts d'anys i molts d'amics.

Certa dificultat ha significat recuperar el contingut d'un paper pres al groc, per donar a conèixer, amb mots un tan grenyals, el que ja era, aleshores, Josep Maria Llompart. Els mots eren resultat de les lectures i de les converses casolanes, rei de bé per l'estudi i el parlar oficial, que hagués significat portar "l'anell negre". Com a càstig. Els mots són planers, potser millorassin un poc tant pel que fa a la redacció, com a la tinença. Les coses no havien millorat.

A Felanitx, certs aconteixements no foren ben vists, comentats per la premsa provincial, més la del "Movimiento", i, en conseqüència, quan Blai Bonet donà una conferència a l'Ajuntament sobre el tema "Procés a Joan Miró" -XII-1968. Anys Miró - la policia governamental, des del despatx del batle prenia notes del que explicava Blai Bonet; no passà res, ni ens feren cap comentari.

aquest inventari literari d'un pur home de lletres, d'un poeta de forta vena, original, amb reflexes de Lope de Vega i Federico García Lorca, amb un *collage* de folklore i un llenguatge de poble, cernut i treta la flor de la farina per un home de la Ciutat. Home que com va escriure Camilo José Cela: ...*"vive literariamente, que piensa literariamente, que escribe literariamente, es en la literatura donde ha de encontrar el aire que vivifique su espíritu i oreo su corazón"*.

Jaume Vidal Alcover, *"de mans d'abat jove"*, poeta premiat amb els Joan i Antoni Maria Alcover, poeta de l'*Antologia de postguerra* de Manolo Sanchis, enclòs entre les pedres i circumstàncies de postguerra, amb el seu ingeni, amb la seva parla -un poc de terbolí- però segura i ferma, des de la taula de la paraula vos dirà el que hi ha sota el terrós, vos dirà coses essencials i noves, que esgarrinxin les pells dels escriptors mallorquins de postguerra.

Josep Maria Llompart era un poeta considerat un dels innovadors de la poesia, sempre en respecte als mestres de l'Escola Mallorquina. Seria després de la seva mort anunciada, pel seu estat delicat de salut, quan es publicà que era bon poeta d'una mitja dotzena de versos. Caldria un estudi profund per veure cap on s'inclina la balança. Jo admir la seva poesia, la seva prosa, la seva valentia, el seu crit i, d'una manera particular, valor l'amistat.

Rescatar les seves paraules, dites l'altre segle, tenen la mateixa reafirmació en el nou segle, tot esperança amb els joves poetes.

Josep Maria Llompart

Miquel Pons

Felanitx 3-II-1963."

Cala Figuera 11-IX-2008

Cançons

Al teu davant, l'oblit.
 Monuments a mig fer de la desfeta.
 Prou bé que endevines els canals erms,
 bastides desmuntades en dolors inventats.
 Parets torturades d'una sola pell.
 I el desig en un crit fortíssim, la veu perduda
 reconeix el regal de flors rebentades que a poc a poc
 soterren, sota un sostre de vidre amplíssim,
 tot el seu dolor.
 Uns pocs glaucs et van caldre
 per aprendre aqueixa lliçó antiga. I sabem que
 [lluitares, temps ençà,
 per assaborir independències
 blanques de mocadors quallats i punts de sutura,
 immoralitats banals, cuixes mullades en greix
 i dolguts eclipsis d'un sol de butxaca.
 Una bandera penjada d'una paret
 i qui sap si tota aquella desolació, encara.
 La mar, però, ja no arribà a aquesta platja.
 S'aturà finalment al fons de l'armari.
 Tot just entre les camises blanques
 deixava un vòmit salobros i malmès de rosa:
 allò que s'anomena d'entusiasme i lentament s'oblida.
 De vegades, aquest oblit fineix
 i et canta per nadal com si plorara
 cançons amarades d'una ràbia blanca.
 A vessar dins del negre d'un licor esqueixat,
 un odi particular s'escampa ran la taula i,
 enigmàtic i mesell,
 la va omplint d'aqueixa mar, els seus ocells invàlids
 escriuran tota la nit cartes embafadores,
 sacs de paraules i xecs en blanc.

ALFONS NAVARRET I XAPA va néixer el 1974 a Alfara del Patriarca (l'Horta Nord). A l'actualitat, resideix a Burjassot. És llicenciat en Dret per la Universitat de València i treballa com a professor. A «Burjassot Ràdio», dirigeix, des de fa anys, el programa «Mar de Muses», espai dedicat a la literatura. Entre 1996 i 1998, va presidir l'Associació de Joves Escriptors en Llengua Catalana del País

Valencià. La seva dedicació a la creació literària s'ha centrat, sobretot, en la poesia. Pere Rosselló Bover, en el seu estudi *La poesia a Mallorca a inicis del segle XXI*, escriu: “[Alfons Navarret] ens introdueix en una lírica de to cadenciós, que es complau en la suggestió i en l'evocació dels ambients i dels personatges de què ens parla”. «*Barcelonareview*», (en el núm. 47), comentava el seu poemari

Alfons Navarret

Poemes de *Amb tot, hi ha el no-res*
 Premi Vall de Sòller de poesia «Guillem Colom»

Aparador d'ombres amb corc; d'ell deia que: [és] “un dels joves poetes catalans amb més projecció de futur: Navarret escriu una poesia desolada, aspra, tacada de dolor, amb un idioma magnífic. Inventaria instants, fotogrames de llums evanescents que transiten per la pupil·la del lector amb un efecte devastador”.

R.

L'obra literària d'Alfons Navarret:

Poesia

Com qui contempla la mar. València: Universitat Politècnica, 2000
Genealogies i desencontres. Catarroja: Ajt. 2001
En blanc. Palma: Caixa de Balears, 2002
Versos d'Araflà. València: 7 i mig, 2002
Homenatge (juntament amb Empar Delgado Calvo, i Josep Ferran Valls). Palma: Capaltard, 2003
Aparador d'ombres amb corc. Palma: Moll, 2005
Malaurança de l'hora vella. València: Brosquil, 2007

Narrativa

Les veus del món. Palma: Capaltard, 2003

Destí l'endemà

Aquell home mirant-me fou un destí,
 i potser mai no va fer cap mèrit, no contribuí
 amb paraules de tinta fresca,
 només observarà simulacres
 i fugirà després fins la irrealitat d'insomnes paradisos.
 El meu destí, en canvi,
 no és més que aquest turment d'espill
 que no m'ha reflectit encara.
 Que em pernocta, aliè.
 I es deixa obert el gas, m'asfixia
 amb tot l'odi o la carantoïna.
 Amarg i dolç, levíssim.
 Un breu destí, ben bé aquest. No en tindrè cap altre.
 I se m'esgota entre les mans, i tot aquest cansament
 pren una forma inhumana i amable,
 en el suposat miracle que fou meu, un dia.
 Just abans de perdre's.
 L'home s'aixeca, a la cadira
 la mirada equival a un somriure
 estrany. Els dies tornen
 dins d'aquesta absurda ruïna
 que és la veu,
 la mateixa veu que ara calla
 dues vegades una mort errònia.

Premis Literaris

Universitat Politècnica de València de poesia, 1999:
Com qui contempla la mar
 Benvingut Oliver de poesia de Catarroja, 2000:
Genealogies i desencontres
 Miquel Àngel Riera de poesia, 2001: *En blanc*
 Vila de Lloseta de poesia, 2004:
Aparador d'ombres amb corc
 Vila de la Vall d'Uixò, 2006:
Malaurança de l'hora vella
 Vila de la Vall de Sòller, 2009:
Amb tot, hi ha el no-res

Associació Mallorquina de Salut Mental Gira-sol
Col·laborau-hi, feis-vos-ne socis!

Passeig de Marratxi, 11 - Son Gibert, 07008 Palma - Tel. 971 - 28 51 23

Anunciau-vos a

S'Esclop

Quadern cultural

Espais disponibles per a publicitat

Telèfon 639-954223

S'Esclop, Quadern cultural no tornarà cap dels originals que no hagi sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics. El escrits lliurats al consell de redacció -que no excediran l'extensió de tres fulls a doble espai- hauran d'anar signats amb el nom i llinatges i acompanyats del document d'identitat, l'adreça completa del remitent i d'un telèfon de contacte. Si l'escrit procedeix d'un col·lectiu, l'haurà de signar, com a mínim, un dels seus components, que se'n responsabilitzarà. Si ens voleu comunicar qualssevol suggeriments, enviau-nos-los a l'apartat 5222 de Palma, D.P. 07011, Mallorca, Illes Balears.

S'Esclop, Quadern cultural surt cada dos mesos i es pot adquirir mitjançant subscripció: 6 exemplars a l'any per 13,50 euros.

GUILLEM ROSSELLÓ BUJOSA / L'entrevista

GUILLEM ROSSELLÓ BUJOSA va néixer a Bunyola, Mallorca, l'any 1959. És membre de l'Obra Cultural Balear, de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana i professor a l'institut de S'Arenal. Ha publicat una dotzena de novel·les (*Flors per a na Teresa*, *El secret de les paraules* [juvenil], *Els ulls misteriosos...*), tres reculls de narracions (*Els misteris i les hores*, *De funàmbuls i laberints* i *Una història emocionant* [infantil]) i quatre llibres de poesia (*De vides i de morts*, *Poemes del gest i el silenci...*). Guillem Rosselló Bujosa ha obtingut, així mateix, diversos premis literaris d'entre els quals podem destacar: el Ciutat de Mollerussa de novel·la breu, el Rei en Jaume de poesia, el Ciutat d'Olot de novel·la juvenil, el Recull-Joaquim Ruyra de narració, el 25 d'abril de narrativa de la vila de Benissa, el Miquel Àngel Riera de narrativa, el Pare Colom de narrativa i el Bernat Vidal i Tomàs de poesia, entre d'altres...

- La teva obra és àmplia i has conreat gairebé tots els gèneres, per quin et decantaries?

- Em decanto per la novel·la encara que no he abandonat de cap manera la poesia. Hi estic treballant, però voldria trobar una poesia que arribés a molta gent i no només als poetes. Crec que la bellesa i el missatge d'un poema estan relacionats amb una senzillesa que la nostra poesia en general -i que em perdonin els entesos- ha perdut, allunyant-nos de la gent. Jo estic cercant aquesta simbiosi entre bellesa i senzillesa sense per això llevar-li profunditat.

- En el teu currículum literari hi figuren nombrosos premis, et consideres, així, un escriptor d'èxit?

- No crec que l'èxit hagi de tenir relació amb els premis aconseguits sinó amb l'obra escrita... Per cert que ara no sé per què ho he d'escriure així, com si guanyar premis fos un pecat, quan la veritat és que els premis també fan referència a la qualitat de l'obra. O no són escriptors els membres dels jurats? O no hi ha editorials al darrera?... Però bé, estem en un món literari illenc, petit, magre, estret, en el que l'enveja i la hipocresia hi estan més presents que mai. Aquí, per exemple, sembla que ningú no es presenta a cap premi... fins que en guanya un... Però després resulta que l'ha guanyat "perquè passava per allà", perquè ell és un "sant" que no creu en els premis. Em fa rialles tanta mentida infantil. A més, jo prefereixo anar a premis abans d'anar a pidolar unes subvencions que només són per a l'editor -ho trobo denigrant-. Per a mi, els premis són una forma de professionalitzar i dignificar la meua feina. En Sebastià Bennàssar ho va explicar molt bé en el «Diari Balears». I, per cert, vull deixar clar que només els premis m'han permès publicar a editorials tan importants com Columna, Proa, la Galera, Baula, Barcanova, etc.; i que el que m'agrada d'aquestes editorials és la gran promoció que fan de les meves obres i el risc que corren amb els escriptors.

- Per escriure llibres en català, creus que és imprescindible, doncs, guanyar premis?

Fotografia: Josep Pizà i Vidal, agost 2009

Guillem Rosselló Bujosa

- No, però per poder publicar en segons quines editorials i professionalitzar un poc la nostra feina, sí. O és que els escriptors ho hem de regalar tot? Ara em fa pesa mencionar el ridícul guany que rebem en concepte dels drets d'autor. És un tema pendent. I ridícul. Tothom se'n queixa amb la boca menuda, amb por. Com també hi ha poca gent que parli clar del drama que viuen aquells escriptors que només publiquen regalant les seves obres o comprant-ne exemplars que garanteixin el guany de l'editor.

- Quin és el secret per assolir les fites literàries que has assolit tu?

- La feina. Adoro escriure. M'agrada. Estic bé quan ho faig. Sempre hi penso. No hi ha cap altre secret que la feina i l'amor a les paraules...; però em pareix -pel que veig- que per arribar a fites més altes hauré de dedicar més temps a anar pels despatxos oficials a ensabonar els poderosos de torn. Aquest que dic és un fet més que evident en el nivell novel·lístic. Per a mi està clar que Mallorca, arribats a segons quina alçada, s'ha convertit en una subcultura que depèn de

L'obra de Guillem Rosselló Bujosa

Narrativa:

Els misteris i les hores. Lleida: Pagès, 1997
De funàmbuls i laberints. Palma: Caixa de Balears, 2000
Una història emocionant. Barcelona: Barcanova, 2006

Novel·la:

Flors per a na Teresa. Barcelona: Columna, 1996
Anaïrda. Barcelona: Baula, 1997
L'estranya presència. Barcelona: Baula, 2000
L'assassinat de n'Elisenda Pacs. Barcelona: Proa, 2001
El secret de les paraules. Barcelona: La Galera, 2001
Assutzenes dins el mirall. Calvià: Ajuntament, 2001
El senyor de tots els somnis. Eivissa: Res Publica, 2002
El boig. València: Brosquil, 2004
Els ulls misteriosos. Palma: Lleonard Muntaner, 2004
El rept. València: Brosquil, 2004
Triptic de pells en el mar. Barcelona: Viena, 2005
Contraban de tramuntana. Tabarca, 2008

Poesia:

De vides i de morts. Barcelona: Columna, 1992
Paisatges d'obscuritat. Palma: Capaltard, 1995
L'eremitat bípeda. Calvià: Ajuntament, 1997
Poemes del gest i el silenci. Palma: Moll, 2002

Premis literaris:

Ciutat de Mollerussa de novel·la breu, 1995:
Flors per a na Teresa
 Rei en Jaume de poesia, 1996: *L'eremitat bípeda*
 Nit Literària Andorrana - Sant Carles Borromeu de contes i narracions, 1996: *Els misteris i les hores*
 Ferran Canyameres, 1997: *Anaïrda*
 Miquel Àngel Riera de narrativa breu, 1998:
De funàmbuls i laberints
 Recull-Joaquim Ruyra de narració, 2000:
L'assassinat de n'Elisenda Pacs
 Ciutat d'Olot de novel·la juvenil, 2001:
El secret de les paraules
 Bernat Vidal i Tomàs de Santanyí, 2001:
Poemes del gest i el silenci
 Ciutat d'Eivissa de narrativa, 2002:
El senyor de tots els somnis
 Josep Saperas i Martí de narrativa de Granollers, 2003:
La dama de la teulada
 25 d'abril de narrativa de la vila de Benissa, 2004:
Triptic de pells en el mar
 Ciutat de Sagunt de narrativa, 2004: *El boig*
 Ciutat de Badalona de narrativa juvenil, 2006:
On ets Agnès?
 Premi Mallorca de narrativa juvenil, 2009:
La casa de les escales

amb un gest humil i agraït. La prova està en què massa sovint no són els millors escriptors, ni a prop fer-s'hi, els qui algú ha posat en el cim de les nostres "lletres", sinó altres qüestions. Això també es diu amb la boca petita, amb por. Però se sap.

- *Quines et manquen per assolir?*

- La meua fita és la meua pròpia obra. Millorar-la cada dia. No en tinc cap altra, perquè els premis importants estan donats d'abans mà -com és evident a qui ho vulgui veure-: fins i tot n'hi ha que s'han donat abans que s'haguessin acabat les obres; i d'altres que, segons els jurats que hi hagi, ja se sap qui guanyarà; fins i tot hi ha premis en què un dels membres del jurats se retira de ser-ho... perquè li puguin donar el premi a la propera edició. També hi ha el tema dels jurats "professionals": els mateixos són per tot; no canvien, són el sedàs. És una vergonya tot plegat. Els amiguismes i els nepotismes van a lloure en el món literari, alimentats pels servilismes i els pànics de tots els qui callem quan ens hauriem de deixar.

- *Explica'ns com va ser que decidires decantar-te per la literatura...*

- És una qüestió d'amor a les paraules. La culpa va ser de Tolstoi.

- *Vius o t'agradaria viure de la teua feina literària?*

- M'agradaria poder-hi viure.

- *De petit ja volies ser escriptor?*

- Sí.

- *Quins títols destacaries de la teua obra?*

- Les novel·les *De Funàmbuls i laberints*, *El Boig* i *L'assassinat d'Elisenda Pacs*. De poesia destacaria la meua primera obra, *De Vides i de Morts*. I la novel·la infantil *Una història emocionant*, publicada a Barcanova i que ja està en la tercera edició. Ah!, i el llibre *Viatge a l'interior d'un novel·lista*, una novel·la que sortirà editada la propera tardor, on faig menció del nostre món literari mallorquí.

- *Què és allò que no ha de fer mai un escriptor?*

- Deixar de dir la veritat ni vendre l'ànima al poderós.

- *Com afrontes el problema de la nostra identitat?*

- Mentre hi hagi aquest auto-odi que tenim -que també està amagat-, aquestes gelosies, enveges, etcètera, no serà possible parlar d'una identitat sinó que estarem dividits.

Text inèdit de **Josep Pizà i Vidal**

la *Catalunya Oficial* a la que cal servir i fer l'ullet per aconseguir el seu favor i arribar a la "glòria". Quan miro els diaris veig que el secret dels "Grans triomfadors", llevat d'algunes excepcions (de mallorquins tres o quatre) deu estar en saber sortir a les fotografies

Animus iocandi, de Joan Guasp

Animus iocandi és el títol del sisè llibre d'aforismes publicat d'en Joan Guasp, que probablement el converteix en un dels escriptors més prolífics del gènere en llengua catalana. El primer que va publicar, va ser l'any 2000, es titula *Aforismes. Fogueró de guaspipes*. La presentació d'*Animus iocandi* es va fer el passat 20 d'agost en els jardins de ca sa Madona de Consell, va anar a càrrec del geògraf i escriptor Climent Picornell, professor de la UIB, el qual va donar una magistral lliçó sobre aforismes.

En acabar l'acte, encetàrem una conversa amb en Joan Guasp en el mateix jardí de ca sa Madona.

emergeix de la saviesa del poble a través de l'experiència i dels anys. En canvi, l'aforisme és individual, sorgeix com a fruit del raonament profund i de l'anàlisi constant sobre un tema determinat, encara que sovint neixi espontàniament, però sempre a causa d'una llarga reflexió prèvia.

Comenta que, des de sempre, ha estat afeccionat a subratllar frases del llibre que llegeix, i que, també des de sempre, ha tingut una gran predilecció per les frases curtes, que, en poques paraules, diuen tot el que volen dir. A partir d'aquesta afició, suposa que li entrà la dèria dels aforismes. Així mateix els millors diàlegs teatrals, als quals és molt afeccionat, solen ser aforis-

Joan Guasp & Climent Picornell

En Joan, en xerrar de teatre, poesia o aforismes, es converteix en un pou inexhaurible de diàleg. Li agrada resumir amb uns breus mots tota la força d'un pensament, juga amb les paraules, fa de saltimbanqui, de mag, fent de sobte aparèixer qualssevol dels seus aforismes o un de concret, adient, definint breument un concepte, una idea com, a tall d'exemple, aquest:

“L'aforista tortura la frase fins deixar-la feta un sospir”.

- “S'ha de practicar per ser un veritable estúpid i que és noti”, m'entima.

- “Joan, si començam faltant, millor ho deixam córrer...”

- “No em referesc a tu, Benet. No m'has demanat que et citàs uns quants aforismes del nou llibre?”

- “Ah! Perdona, ha estat un lapsus.”

En Joan Guasp subratlla que la diferència que existeix entre l'aforisme i la dita popular o refrany és enorme: el refrany o la dita popular és això, popular,

tics. Per això, Shakespeare és un dels més grans aforistes que existeixen.

Afirma que mai no s'acabaran d'escriure “tots” els aforismes, perquè tot es pot tornar dir de manera diferent, de forma enginyosa, breu i lúdica. Diu que els aforismes que més li agraden són: “*Tothom desitja la teva felicitat, no deixis que te la prenguin*” de Stanislaw Jerzy Lec i “*Mentre no sabia res, em considerava molt intel·ligent*” de Zarko Petan.

En llegir *Animus iocandi*, podem reconèixer-hi les creences, vivències, dèries i els desitjos personals del dramaturg i poeta que es contempla a si mateix, i veure, així mateix, com analitza el seu entorn i el món irònicament, emperò ho fa amb la seriositat i minuciositat d'un científic. Podríem afirmar que els aforismes són, a més d'una autobiografia del pensament de l'autor, el resultat de l'observació, la reflexió i posterior deducció.

Text i fotografia de
Benet Bohigas

X

Composició amorfa
de cendres i llum,
laments plens de ràbia engabiada
en rostres grums i lascius
de caps tallats,
penjolls que ragen
el vi de la guerra
i de la destrucció.

Bestiari d'ombres,
ramat de serps verinoses,
fullaraca groguenca i mísera,
sudà dels déus,
vesc de les ferides
vessant com rius marcits
el doll de la vida.

Poema de la part titulada
La terra encesa
que dona títol al llibre

Inútil

Inútil, el plor...
Inútil, el cant...
Inútil, la lluita...
Inútil, el clam...
Inútil, la mirada...
Inútil, la fe...
Inútil, el bes...
Inútil, la paraula...
Inútil, tot...

Ç

L'espiga i la falç
el vent deixondiren
la ç com la falç
amigues floriren.

Aquest no somiar

Aquest no-somiar,
i no imaginar-me
un no-futur,
una no-esperança,
un no-país,
una no-lluita,
un no-poble,
una no-ciutat,
un no-records,
una no-enyorança,
un no-morir,
una no-pàtria,
un no-res.

Seré l'espina de la rosa
seré trinxera, seré llosa.

Res no sabré

Res no sabré
del colze cansat
que suporta l'esfinx.

Res no sabré
de la paraula perduda
que ens porta a l'oblit.

Res no sabré
del bes i la flama
al cor extingit.

Joan Alfons Marí i Torres

Dimecres 9 de setembre

a les 20.30 h.

Ens visitarà a l'Àgora

Joan Alfons
MARÍ i TORRES

per a presentar el seu llibre

La terra
encesa

Hi esteu convidats!

La mula i el bou

Ox, el bou! On anirà que no llauri?
 Bístia de càrrega, ou!; atura't, vine!
 Verga de bou que l'esquena no et mauri,
 junyida al carro, mula somerina,
 somni de palla el teu descans et dauri!
 Sou a Betlem en missió divina.

Quin secret li deu fer el bou a la mula?
 Què li deu dir ara amb morro fumant
 mentre la fosca de la nit recula
 i una estelada el cel va il·luminant?
*- Si tens més palla, no l'amaguis, du-la,
 que el bres més tou ha de tenir l'Infant.*

Saben greu a la mula els mots del bou
 i, orella dreta, replica desperta:
*- No cal que més m'ho diguis, ja tenc prou
 fama de caparruda i malsoferta.
 Vigila tu: la teua bovor cou
 refredats amb corrents de porta oberta.*

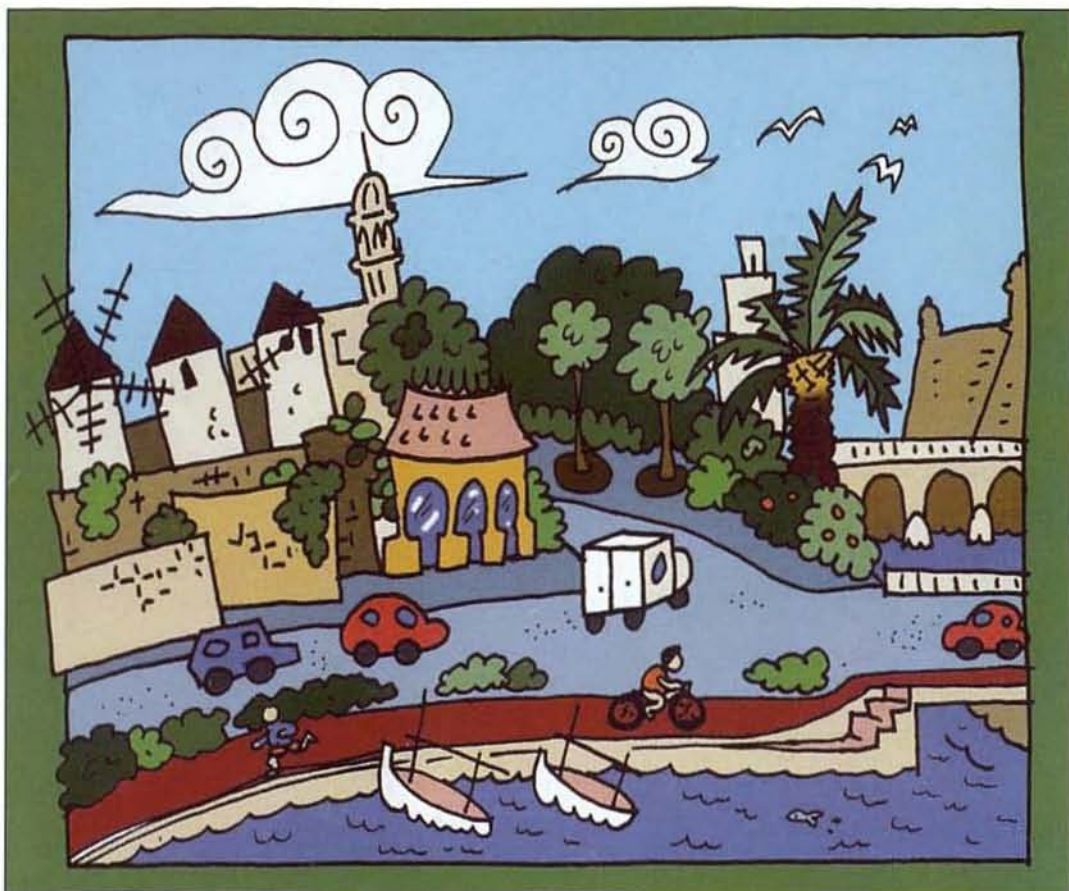
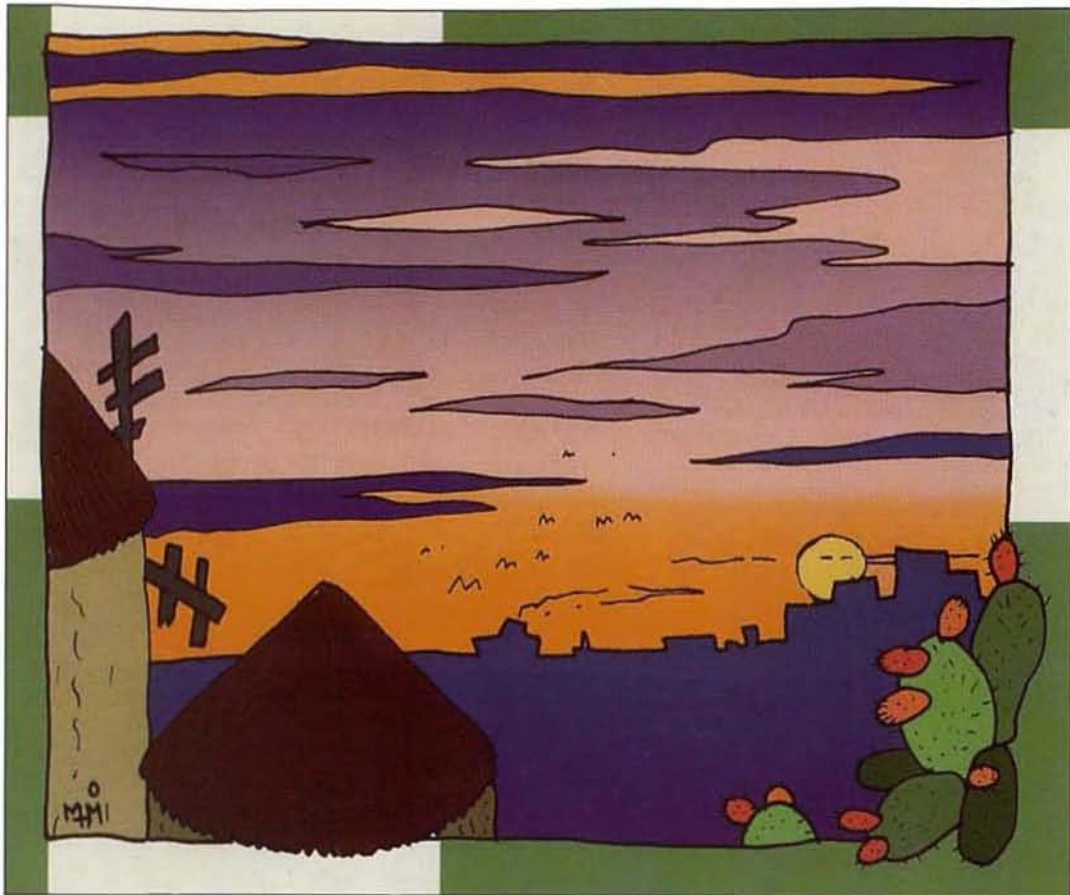
Canten a dalt del Cel àngels la glòria
 al Déu naixent que als homes duu la pau.
 Dos humils animals han fet història
 allunyant de l'estable el fred que hi cau.
*Quina sort té Betlem: tenir memòria
 d'aquests fets! -diu la mula al vell brau.*

Victòria de la Llum en la tenebra,
 d'ambdues bísties complint el destí:
 alenar amb bleix d'escalf vora el pessebre
 perquè un feble infantó pugui dormir.
 Defora, arreu als camps, blanqueja el gebre;
 dedins la vida nova obre camí.

Pere Xerxa

Vinyetes, cartell i autoretrat del creador de còmics **Tomeu Morey**

Marilús Miranda: il·lustracions de *l'Auca de Santa Catalina* i *Es Jonquet*, amb text d'**Albert Herranz**
Editat per la Regidoria de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística de l'Ajuntament de Palma